

NOVI AKORDI

GLASBENO-KNJIŽEVNA PRILOGA

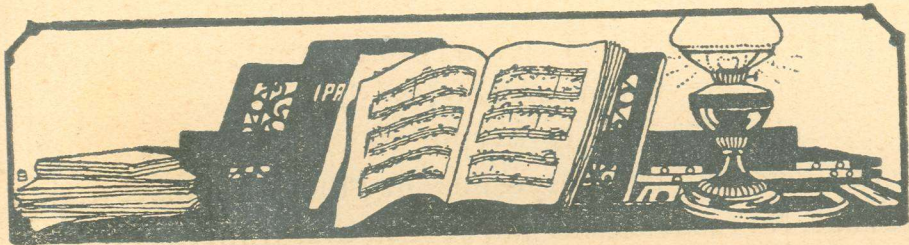
XI. letnik
Zvezek 3

Strokovno uredništvo: Dunaj XV/1 Mariabilfergürtel 29.
Izdajatelj in odgovorni urednik: L. Schwentner, Ljubljana.
Cena za leto K 10.—, za 1/2 leta K 5.—, posamezni zvezki po 2 K.

Ljubljana
1912

Vse prispevke je izključno nasloviti le na *strokovno* uredništvo (dr. Gojmir Krek). — Rokopisi se ne vračajo. — Na anonimne ali psevdonimne pošiljatve se ne oziramo. — Za nenaprošeno vposlane prispevke uredništvo ne jamči. — Sklep uredništva za članke 1., za druge prispevke 8. dne prejšnjega meseca.

Pretisk člankov, poročil in ocen je dovoljen samo, če se izrecno navede vir: „Novi Akordi“.

Vtiski iz Berlina.

Črtica o glasbeno-pedagoškem gibanju.

HINKO DRUZOVIČ.

Berlin slovi dandanes kot nekako muzikalno središče in to v najširjem pomenu. Kar je bil v klasični dobi glasbe Dunaj in pozneje v romantiki Lipsko, to je danes Berlin: glasbeno glavno mesto. Tukaj imajo svoj sedež najvažnejše zveze glasbenih strokovnjakov, tako: »Allgemeiner Deutscher Musikverein«, »Zentralverband Deutscher Tonkünstler«, »Musikpädagogischer Verband« i. dr., tukaj izhajajo znameniti in ugledni strokovni listi, kakor: »Allgem. Musikzeitung«, »Musik«, »Signale für die musikal. Welt«, »Deutsche Tonkünstler-Zeitung«, »Musikpädagogische Blätter« i. dr.; celo glede glasbenega založništva*) in trgovstva ne zaostaja Berlin danes več za Lipskim. Istotako je razvito in razširjeno glasbeno šolstvo, na čelu kr. visoka šola za glasbo v Charlottenburgu; zakotnemu in umazanega reklamstva se poslužujočemu šolstvu in učiteljstvu pa je napovedala strokovna zveza glasbenih pedagogov že vspešen boj na vsej črti.

Končno je neovrgljivo dejstvo še to, da vzprejema danes naraščaj proizvajajočih glasbenikov-umetnikov

*) Založništvo predvsem glasbeno pedagoškega značaja je tvrdka Vieweg (Berlin, Gr. Lichterfelde.)

od ondotne kritike takorekoč svojo umetniško kvalifikacijo, ki se po vsem muzikalnem svetu i primerno uvažuje. Tudi novodobnemu glasbeno-pedagoškemu gibanju — ki se je prav v zadnjem času jelo javljati tudi v Avstriji, — je Berlin metropola, akoravno se nahajajo v državi še druga mesta, kjer se v tem oziru vspešno deluje, kakor na pr. Hamburg, Lipsko, pa tudi Frankfurt, Hannover in Monakovo.

Z lanskim počitniškim posetom berlinskega nadaljevalnega tečaja za pevske učitelje in zborovodje je imel poročevalec namen, seznaniti se osebno z ondotnimi razmerami ter priti tudi v ožjo dotiko s faktorji, ki stoje danes na čelu glasbeno-pedagoškega gibanja.

Misel umetniške naobrazbe na najširji podlagi, torej potom šolskega pouka, se je praktiško najprej začela upoštevati že v drugi polovici minolega stoletja v Ameriki. Za ondotne vspehe so se predvsem jeli zanimati Angleži in še le za temi nemški umetniški krogi: šolniki, kakor tudi socialni politiki. Pri nas v Avstriji se je javljal vpliv umetniško-izobraževalnega vprašanja v koreniti reformi ljudskošolskega, osobito pa srednješolskega pouka v risanju. Morda je ravno priznana glasbena nadarjenost naših narodov kriva, da se pri nas ta panoga šolsko-umetniške naobrazbe doslej še ni upoštevala v tej meri, kakor drugod. Od reformatornih uvedb raznih šolskih uprav v Nemčiji pa naj omenim sledeče: Popolne preosnove učnih izpitov za glasbeni pouk na srednjih šolah in učiteljskih (za zasebni glasbeni pouk je uvedla muzikalno-pedagoška zveza posebne izpite, ki so doslej še privatnega značaja), stalni letni in počitniški nadaljevalni tečaji, strokovno nadzorništvo, novi učni načrti za srednje šole, upeljave vseskozi obveznega pevskega pouka na srednjih šolah, preosnova glasbenega pouka na učiteljskih semeniščih in dr.

Mesto Berlin je izdalo že l. 1902 podrobni učni načrt za petje na ondotnih občinskih t. j. ljudskih šolah. Sistematično poučevanje petja po notah se začne že z 2. šolskim letom. Da se uvedejo učitelji v enotni način izvajanja uradnih določb, uredili so se vsako leto zimski tečaji za domače učiteljstvo, počitniški pa za zunanje. Slednje vodi srednješolski pevski učitelj in vodja cerkvenega zbora pri Sv. Štefanu, *M. Ast*, ki stoji glede reformatornih glasbeno-pedagoških teženj tudi v ospredju sedanjega gibanja. Predmeti navedenega tečaja so: Metodika šolskega pevskega pouka z uvedbo v literaturo in v uporabo učil ter s praktičnimi nastopi; glasotvorba (*Stimm-und Lautbildung*); vaje v govorjenju (*Sprechübungen*) in predavanju; praktične pevske vaje z uporabo teoretično obravnavane tvarine ter zborovo petje (moški in mešan zbor) z vajami v dirigiranju. S posameznimi predmeti se seveda ne moremo natančneje baviti, pač pa je omeniti, da so se vzeli učenci za praktične nastope kratkomalo iz ulice. Vsak udeleženec si je potemtakem pridobil stvarno sliko o uspešnosti učne metode, pa tudi o pozitivnem znanju ondotnih učencev glede pevske tvarine. Pri izgovarjavi besedila se je na pr. osobito opazovalo, da se v šolah neguje fonetika, kajti le po petje je po učnem načrtu končni smoter predmetu.

Poleg uvedbe v strokovno literaturo, ki je v zadnjih letih prav močno narastla, je bila osobito zanimiva upeljava v uporabo učil. Teh se je doslej že lepo število izumilo, akoravno se mora o večini trditi, da so več ali manj le diletantske igrače v rokah posameznikov. To že kažejo naslovi kakor: *Glockenspielapparat*, *tönende Noten*, *Wandharmonium* i. dr. Dejstvo samo pa dokazuje, da se hoče na tem polju delati in da se v istini tudi dela; treba bo le, ločiti sčasoma zrno od plevla.

Zanimiva je bila uvedba v reformatorna stremjenja švicarskega glasbenika pedagoga, *J. Dalcrozeja*, v ritmiško gimnastiko. Najenostavnejše njegove vaje se bodo s pridom dale uporabiti tudi v ljudski šoli ter utegnejo prav izdatno oživiti in pospeševati pevski pouk. Več konservatorijev, ne samo berlinskih, ampak tudi drugih, je upeljalo ritmiško gimnastiko že kot učni predmet, in drugi zavodi jim hočejo še slediti, ko bo na razpolago zadostno število v to usposobljenih učnih moči.

Druga, za ritmiško gimnastiko najbolj značilna prikazen na polju glasbene pedagogike je pa *Eitzova tonsko-besedna metoda* (*Tonwortmethode*). Ona pride v poštev predvsem za ljudsko šolo. V južni Nemčiji je ista tudi že precej razširjena; na Pruskem pa so kratkomalo prepovedali njeno uporabo na ta način, da se nahaja v novem učnem načrtu za petje določba, po kateri ima vsaka uporaba drugih, kakor pa solmizacijskih zlogov, imeti dovoljenje naučnega ministerstva. Tukaj vidimo torej nelep sliki do skrajnosti tiranega pedagoško-strankarskega boja in posledico strokovnega nadzorništva. Za nas ta metoda

ne pride v poštev, ker uvaža le nemško fonetiko, t. j. tonske besede so sestavljene na podlagi zveze glasnikov, ki so značilne nemškemu jeziku.

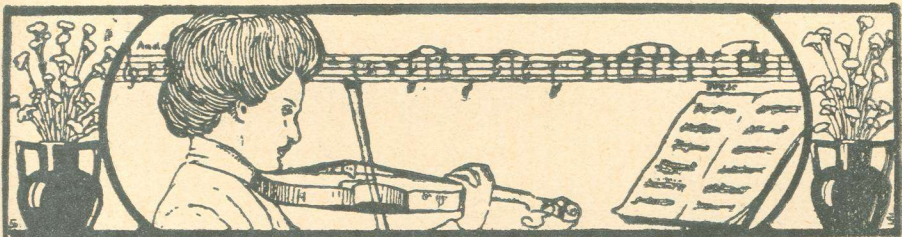
Splošnega zanimanja so tudi opazovanja glede berlinskega zborovega petja. Da je osobito moško zborovo petje v Nemčiji zelo razvito, je znano. Slišal sem tudi vojaško godbo, ki je med instrumentalnimi točkami proizvajala vokalne (*a capella*). Splošna glasbena kultura vpliva seveda še na kakovost šolskega petja, in to-le ima predvsem nalogo, gojiti in vzbujati patriotično navdušenje. Da je to dalekosežnega političnega pomena, je uvidevno. Učiteljstvo samo goji istotako intenzivno v svojih krogih zborovo petje; zveza učiteljskih pevskih društev šteje v Nemčiji nad 8000 udov.

Vpogled v notranji ustroj berlinskega pevskega društvenega življenja smo dobili o priliki sodelovanja in vodstva pri stalnem mešanem zboru cerkvene občine Sv. Štefana, ki je obenem koncertni zbor in ki izvaja vsakoletno večje skladbe, osobito oratorije. Taki zbori se nahajajo v vseh cerkvenih občinah. Da so na umetniškem višku, k temu pripomore pač strokovna izobrazba tamošnjih organistov, ki so vsi absolventi kr. visoke šole za cerkveno glasbo in ki zavzemajo vsled tega tudi drugo socialno in gmotno stališče kakor pri nas. Na razpolago so jim seveda tudi primerna sredstva in velike orgle. Vse orgle, katere sem imel priliko si ogledati, in to tudi na periferiji mesta, so imele po tri manuale ter do 60 spremenov. Vsi ti momenti vplivajo pač primerno na razvoj splošne glasbene izomike.

Glede društvenega petja pa moramo pred vsem omeniti red, ki ondot vlada. Občudovati sta bili preciznost in natančnost v tehničnem izvajanju kakor i v podrejanju zbora pod avtoriteto dirigentovo. Ne morem si pa pritajiti sodbe, da gre tudi zahteva po disciplini do neke meje; nekaka hladnost je posledica celemu utisu, kojega napravi ondotno tehnično že tako izpolnjeno proizvajanje na naše čuvstvovanje. K temu seveda še izdatno pripomore mirni in trezni značaj prebivalstva v obče. Tudi o vojaški godbi velja ta opazka. Znano je, da je trdil nekoč Mahler o nekem večjem zboru, kojega je dirigiral v Lipskem, sledeče: »Pevci prekašajo dunajske glede discipline in izpolnjevanja dolžnosti. Oni so zanesljivi ljudje, s katerimi je veselje delati. Tega na Dunaju nismo vajeni. Pa dunajski pevci pojo lepše!«

Šolski pevski pouk, kakor tudi gojitev cerkvene in posvetne pevske glasbe, daje pa najboljšo oporo glasbeni izomiki narodovi. To se opazuje uprav ravno v Berlinu, v mestu inace izrecno trgovskega in prometnega značaja. (Ravno isto se trdi tudi o Hamburgu in Londonu). Treba je pač k temu vztrajnosti, in ravno ta lastnost se najde ondot v obilni meri. Vsakoletni celoskupni nastopi ljudskošolskih učencev in redne šolske slavnosti opravljajo pa nekako podrobno delo glede razširjanja glasbene umetnosti v najširje kroge prebivalstva. Velikih šolskih koncertov, ki se

prirejajo na pr. v cirkusu Busch, in pri katerih nastopa vsakokrat do 3000 učencev v celoskupnih, kakor tudi v posameznih zborih, se udeležuje cesar sam. To splošno zanimanje je torej pripomoglo, da upliva državna prestolnica prav izdatno na ostalo državo, in da so našle novodobne glasbeno-reformatorne ideje, osobito vsled delovanja Glasbeno-pedagoške Zveze, končno tudi svojo pot v našo državo. Želeti pa je, da se uporablja pri nas le to, kar je za naše razmere najpripravnejše in najpotrebnejše, torej predvsem počasno izboljšanje šolskega pouka in povzdiga kvalitete naših pevskih zborov, cerkvenih kakor posvetnih.

Koncerti.

Dunaj *) Znamenitemu delovanju velenadarjenega svojega dirigenta, dvornega glasbenika *Karla Jeraja*, se ima Izobraževalno, Zabavno in Podporno Društvo »Zvezda« v prvi vrsti zahvaliti, da je moglo prirediti v pretekli sezoni dva društvena koncerta; koncerta v pravem zmislu besede.

Prvi koncert 19. nov. 1911 z morda nekoliko prebogatom in preveč pisanim sporedom je postavil glasovno dober, najnežnejšim intencijam dirigenta sledeč zbor na oder, ki je zlasti v svojem moškem delu poklican, lotiti se onih naših manjših zborovskih skladb, ki zahtevajo poleg muzikalne sigurnosti v prvi vrsti fino izcizilirano prednašanje. V ruski narodni »Ej uhnem« *Slavjanskega* (v Jerajevi priredbi) in v »Zimski serenadi« *Saint-Saënsa* se je izkazoval moški zbor zlasti prednašalnim zahtevam popolnoma kos. Pa tudi mešani zbor v narodni »Meglica«, v *Mokranjčevi* II. rukoreti srbskih narodnih pesmi in zlasti v prav srečno in z umetniškim okusom prirejenem *Jerajevem* šopku slovenskih narodnih pesmi »Tam za goro« ni mnogo zaostal za moškim. Da se s formo potpurijev sploh, posebno pa še v vokalnem a-capella-stavku osebno ne moremo sprijazniti,**) ne more kratiti velikega vspeha, ki ga je dosegel zbor ravno s tema dvema skladbama, ki sta se morali deloma ponavljati.

Razun zbora je zanimal stud. cons. *Josip Rijavec*, ki je zapel *Krekovo* »Tam zunaj je sneg«, *Ravnikovega* »Vasovalca« (globoko občuteno skladbo) in *Lajovičev* »Serenado« po omenjenem, kakor se nam zdi, nesrečno določenem redu. Prednašanje vseh teh pesmi je zapuščalo vtisk prenašalca.

*) Ker se nam je od ene strani očitalo, da raditega nismo priobčili poročila o »Zvezdnih« koncertih, ker iz tega ali onega razloga nočemo zavzemati točnega stališča napram umetnikom, ki so nastopali pri omenjenih koncertih, od druge strani pa celo namigavalo, da poročila — sploh nismo napisali, smo se s težkim srcem odločili, podati vendar-le nekako restavracijo one izgubljene kritike, v kolikor nas spomin ni pustil na cedilu. Samo ob sebi umevno pa je, da se moramo sedaj omejiti le na glavne točke in zdržati se kritikovanja posameznosti.

**) Zanimivo je, kako ogorčeno se že protivi *Schopenhauer* (Parerga und Paralipomena) v svojih pripombah k metafiziki lepega in k estetiki (Sämtliche Werke V. § 221) tej muzikalni obliki ali bolje brezoblikosti: »Ein Vaudeville ist einem Menschen zu vergleichen, der in Kleidern paradiert, die er auf dem Trödel zusammengekauft hat: jedes Stück hat schon ein anderer getragen, für den es gemacht und dem es angemessen worden war: auch merkt man, dass sie nicht zusammengehören. — Dem analog ist eine, aus Fetzen, die von honetten Leuten vom Rocke abgeschnitten, zusammengeflickte Harlekinsjacke der Potpourri, — eine wahre musikalische Schändlichkeit, die von der Polizei verboten seyn sollte.« Modrijan je bil torej neizprosen in dosti ostrejši v zavračanju nelepih oblik kakor marsikateri muzik in današnji juristi.

Solist in spremljevalec (*Anton Trost*) nista tvorila ensembela, v katerem je eden drugega tako navajen, da moreta reproducirati enotno delo. V moji pesmi sta priredila umetnika pravo dirko eden za drugim; *Ravnikova* in *Lajovičeva* pesem — zadnja topot z izvirnim besedilom — sta bili zlasti v spremljevanju premalo nežno in fino izdelani. *Rijavec* ima na stežaj odprto, svetlo višino in razmeroma dobro registrovano sredino; nižina je plitva, skoraj brez zvoka. Torej glas odločno liričnega timbra. Pevec razpolaga s potrebno inteligenco in dobrim okusom ter mnogo obeta za bodočnost, zlasti kot razumni interpret modernega solospesva.

Dosti srečnejši kakor kot spremljevalec je bil *Anton Trost* v samostojnem nastopu, igraje Chopinov *Nocturno 62/2* in istega skladatelja *Scherzo cismoll op. 39*. Prvega je shvatal pianist po našem mnenju prerealno. Chopin je nežen lirični poet. Kje je bila sanjavost teh ponočnih pesmi? Krepko in tehnično dobro trenirano roko je kazal *Trost* v scherzu. Eden ali drugi biser pa je tudi tu padel neopažen pod klavir. Summa summarum pozdravljamo v Antonu Trostu vrlo napredujočega klavirskega virtuoza, torej belo vrano med nami. Glejmo, da ga obdržimo v domovini!

Gdčna *Hrastova* z zelo vitkim, skoraj šibkim glasom ni mogla napraviti na nas velikega vtiska; zlasti ne z dvema zelo prepetima nemškima pesmama. Boljša in prostejša v izrazu je bila vsekakor v *Devovi* »Pastarici«. Glavni manco beležimo na kontu njenega temperamenta. Preveč je še vprežena v spono svoje šole, preveč diši vse po dolgem, krčevitem studiranju in učiteljski disciplini. Prostih, zlasti individualnih umetniških impulzov še ni. To pride morda še, ko bo pevka mogla muzicirati bolj neovirano, brez šolskih verig.

Goslač *Ivan Trost* se je lotil Chopinovega *Nocturna op. 91* in odlomka iz *Smetanove* »Moje domovine«. Upajmo, da pridobimo ž njim violinskega virtuoza. Sedaj se še uči in se mora učiti.

Drugi koncert dne 3. marca t. l. je imel popolnoma drugo lice. Če bi ne bilo solistov, bi bil stal izključno pod praporom slovenske moderne. Moški zbor je naravnost izvrstno zadel fantovski ton *Adamičevega* »Vasovalca«, ki ga je dirigiral *Jeraj* z uprav *Weingartnersko* vervo. Zelo skrbno nuancirano so podali tudi m o j o »Barčico«; žal, da je baritonist svoj part tako nesrečno zavozil, da je bil zbor iz svojega mučnega položaja šele rešen po *Rijavčevem* solu. *Lajovičev* »Bolest kovač« je morda manj uspel. Sploh se nam zdi »Zvezdin« zbor, v kolikor je masculini generis, bolj siguren in elastičen, kakor v svojem ženskem delu. V *Lajovičevi* zares težki skladbi so se pojavile tu pa tam nesigurnosti; pred vsem pa razmeroma mali zbor ni mogel izraziti one sile v neizprosno strogo ritmizirani plastiki te skladbe. Mogočni udarci iz *Matičine* kovačnice so pač še vedno v neizbrisanem spominu. *Foersterjeva* »Ljubica« in zlasti *Sattnerjeva* »O nevihti« sta se pa posrečili nad vse pričakovanje dobro. Zboru in njegovemu vestnemu vodji čestitamo na tem umetniškem vspehu prav iz srca ter jima kličemo: Le naprej po tej poti!

Hrastova tudi pri tem koncertu ni bila dosti živahnjejša kakor pri prvem. In zakaj zopet le prepete nemške pesmi? Čudno! Največji uspeh je pevka imela upravičeno z *Devovo* »Ptičko«, torej zopet s slovensko glasbo, ki bi jo menda rada hotela podcenjevati, če tudi ne tako žaljivo kakor c. kr. operni pevec *Betteto*, kojega nastopanje je že tako bilo, da smo morali čutiti, kako milost nam podeluje s svojim sodelovanjem. Odkritosrčno rečeno: Pod takimi pogoji in s takimi okolščinami se radi odpovedujemo tej milosti. Pevec ta kih kvalitet je zapel razun dveh seveda nemških pesmi, — čujte in strmite! — metuzalema med slovenskimi samospievi, *Vilharjevega* »Mor-narja« (!!) Ali smo res poklicani, negovati izključno nemško glasbo, in mora publika res navdušena in zadovoljna biti, če se ji nudi nazadnje kot nekak obliž staro, prepeto, tisočkrat slišano pesem? Ali pa je dolžnost naših izvršujočih umetnikov,

in zlasti renomiranih pevcev, v kolikor so sploh naši, da pospešujejo razvoj domače glasbe; torej domačo glasbo in njen razvoj?! Nam to nemškutarenje v glasbi, ki izvira deloma iz smešne gizdavosti in tope prevzetnosti, deloma iz lenobe, že preseda. Mi vprašamo: Pozna-li pevec slovensko samospevsko literaturo? In če jo pozna, zakaj jo popolnoma zaničuje? Na slovenskem koncertu zahtevamo — to bi bilo pri drugih narodih čisto samo ob sebi umevno — v prvi vrsti slovensko glasbo, zlasti od slovenskega pevca in v panogi, v kateri smo sami dosti produktivni. V nasprotju s publiko nam c. kr. operno pevstvo kot tako prav nič ne imponuje, če ni spojeno z narodno zavestjo o dolžnostih domačega umetnika in z ljubeznijo do našega bitja, zlasti pa tedaj ne, če nastopa med svojimi rojaki očitno tako fizično kakor duševno slabo disponirano, s pesmi, ki jih moremo posebno mi dunajski Slovenci skoraj vsak mesec slišati v popolnejši obliki. Ravno za višje izobraženega pevca je tu prilika in dolžnost, da kaže manjšim bogovom, kako se naj lotijo novih modernih in težjih nalog, in da nudi skladateljem priliko, da slišijo svoje proizvode v kolikor možno popolni obliki in uporabljajo svoje dotične vtiske pri poznejših delih. Jaz vem, da si pevec teh mojih resnih besed, ako jih dobi sploh pred oči, ne bo vzel k srcu, že raditega ne, ker jih je izustil Slovenec v slovenskem listu. Dva izreka Nemcev, ki ju bo smatral umetnik vendar za dosti kvalifikovani avtoriteti, mu dam raditega rad na razpolago. Tako toži v najnovjšem času *Fritz de la Roture* (»Die Musik« X/137): »Ist es nicht ein Jammer, dass — wenige höchst rühmliche Ausnahmen abgerechnet — die allerersten Kräfte, die potzöbersten Bonzen der Kunst so selten ein neues Werk bringen? Wäre es nicht ihre heiligste Pflicht, dem Publikum zu zeigen, was die tüchtigsten unter den zeitgenössischen Komponisten schaffen? Und sie könnten es so leicht! Denn wenn die Kost dem Publikum nicht munden sollte, so wird dieses sich hüten, dem Koch die Schuld zu geben — das ist doch der berühmte Maestro! — sondern wird das Material für minderwertig erklären, so dass der geniale Interpret keine Gefahr läuft, von seinem Ruhme etwas einzubüssen; selbst etwaige Schwächen der Aufführung werden bestimmt dem Tonsetzer in die Schuhe geschoben...« In nič manj jasne in pevca obsojajoče so besede, ki jih najdemo v nekem članku *Ludovika Hesseja* (»Der Merker« 1909 zv. 5.), in s katerimi so koncizno formulirane dolžnosti solistov: »Neben bekannten Stücken verborgene Schätze aus früherer Zeit heben und jederzeit mutig für schöne moderne Kunst eintreten, ist heilige Künstlerpflicht.« Menimo, da nam ni treba, starejše velikane citirati, ker smo uverjeni, da Betetto itak ve, kako so se obnašali razni Goetheji, Wagnerji, Nietzscheji, Schumanni, Wolfi napram poklicanim umetnikom, ki ničesar ne delajo za svojo domovino in domovinsko kulturo. Vse te tuje avtoritete pa bodo menda vendar prepričale pevca, da hodi kot Slovenec sicer prav zložno, a napačno pot; naj ukrene na pravo!

Krek

Ljubljana. Končno je prišlo do prvega koncerta Glasbene Matice, ki se je vršil dne 14. jan. 1912. Jedro programa je tvorilo 7 izvornih, dosedaj po večini še ne izvajanih slovenskih moških in mešanih zborov.

Njih vrsto je otvoril *Krekov* moški zbor: »Bratje, v kolo se vstopimo.« Zdi se mi, da je kot čisto vokalen zbor preveč kompliciran v harmoniki, toda pevski zbor ga je navzlic velikim težkočam pel zelo dobro. Skladba name pri koncertu ni napravila nobenega vtiska, in če se ne motim, tudi pri publiku vtisk ni bil kdove kakšen. V resnici se mi je že pri čitanju skladbe zdelo, da ni iz srca svojih kali pognala, marveč da je le prigodnica, ki jo je rodil program urednikov za oni zvezek »N. A.«, v katerem je ta skladba kot po besedilu programatična izšla na prvem mestu, vabeča vse slovenske glasbenike v složno delo z »N. A.« Seve, če bi ta skladba imela toliko muzi-

kalnega izraza in moči, kolikoršna je trudoljubnost, delavnost in zaslužnost skladateljeva za povzdigo naše domače muzikalne produkcije s pomočjo »N. A.«, potem bi bila ta skladba brezdvomno na prvem mestu v naši muzikalni literaturi in neprekosljiva še za daljno vrsto let.

Nepriumno lepši vtisk je naredila istega skladatelja »Barčica«. Iz nje veje nenavadno gorka čuvstvenost in lepa ubranost, kakor jo tako izrazite še menda pri nobeni drugi *Krekovi* stvari nisem opazil.

Zelo mi je ugajala balada *Josipa Michla*: »Atila in ribič«; jako krepka je in v svojem stranskem stavku lepo kontrastirana. Žal, da je izvajanje ravno temu stranskemu stavku vzelo precej njegovega mirnega, idiličnega čara. Mesto da bi se bilo prednašanje skušalo vglobiti v celotno, tako mirno, vsemu trušču tuje občutje tega stavka, in da bi se torej ta celi del prednašal v mirnem epskem tonu, ne glede na posamezne besede teksta, je zbor pri besedah: »Prijava Atila nekoč« pograbil posamezno besedo in si po njej dal diktirati prednašanje; napravili so namreč pri besedi »prijava« na vsak zlog tako ostre *sf*, kot da je pridrvila pred ribiča cela hunska truma, in so s temi sforcati naravnost nasilje naredili melodiji, katere značaj je čisti mir. *Adamičevo* »Večerno« sem videl v rokopisu še pred izvajanjem. Zelo ljubka se mi je zdela, in prepričan sem bil, da bo napravila nenavadne ubranosti poln vtisk. Kako sem bil pri izvajanju presenečen! Popolnoma mrzlega me je pustila, in vendar ne morem reči, da bi bila slabo izvajana. Uganjka mi je ta nepričakovani rezultat. *Premrlova* »Pesem žrjavov«, *Gerbičev* »Po zimi« in *Devov* »Tihi veter« so mi, v kolikor se spominjam, napravili vsi ljubeznjiv, nežen vtisk. Mesto »Pesmi žrjavov«, ki se je bila pred kratkim, in ne slabo, izvajala v »Ljubljani«, bi bil rajši slišal kako drugo doslej še nepoznano *Premrlovo* stvar. Ponovitev iste pesmi, po tako kratkem času njenega prvega izvajanja v drugem društvu, in brez vsakega pravega povoda, preveč diši po nekem malenkostnem konkurentovstvu. Nesrečen sem bil, da si je *Premrl* v svoji »Pesmi žrjavov« izbral tako brezupen tekst. On se dosti trudi, da bi naše skladatelje pripravil do bojkota takozvanih erotičnih pesmi, in glej je usode! V pesmi žrjavov stoje k sklepu sledeče besede:

»Mi gremo tja, kjer bujna kri
po žilah se pretaka;

življenje neutešeno
z nemirno silo čaka.«

To se mi zdi že kar erotično!

Pa naj že bo erotično, kolikor če, saj meni to nič mar; ali ob enem je ta tekst tako torricellovsko prazen, tako brezmejno pust in dolgočasen, da je strah; pravi pristni tipus poetasterskega proizvoda. Svarim pred to nesolidno, pesnikujočo firmo: *Hic Lenard est, hunc tu amice caveto!*

Vokalno jedro programa so oklepale orkestralne stvari: kot uvod moja »Capricio« in »Andante«, ki se je zanju z gorkoto zavzel *Talich*. Sklenil pa je vrsto izvajanih stvari *Parmov* »Povodni mož«, podan z enakim lepim vspehom kakor pri prvotnem izvajanju.

P. S. Senzacija letošnje koncertne sezone je bil *Sattnerjev* oratorij »Vnebovzetje«, ki ga je prednašala »Glasbena Matica«. Vnanji vspeh tega dela je bil, če vzamemo, da se gre za domače delo, naravnost nekaj pri nas še nedočkane ga. Štiri izvajanja oratorija v veliki *Unionovi* dvorani so bila razprodana; zanimanje v najrazličnejših krogih je bilo zelo veliko. Naj za danes konstatiram, da pomeni delo v *Sattnerjevem* tako rapidnem razvoju naravnost ogromen korak naprej. K tako plodni umetniški pomladi njegovih 60 let mu iz srca čestitam! Pobljže se bom z njegovim delom pečal v prihodnji št. »N. A.«

Anton Lajovic

Ljubljana. Dne 31. marca 1912 so napravili godci »Slov. Filharmonije« v »Unionovi« dvorani na svoj riziko simfonični koncert. Stožerja njihovega programa sta bila Schubertova simfonija v C-duru in Dvořákova uvertura »Karneval«, zlasti slednja dana z velikim ognjem. Vmes je pel dr. Kozina dve Kienzlovi in eno Mahlerjevo pesem z orkestrom, žal njegov glas ni zadostil orkestru in velikosti dvorane.

Nekako čudno slučajno je v to skladateljsko družbo prišel Zajc z dvospevom iz opere Zrinski, ki sta ga pela primerno g. in ga. *Krampera*. S svojim solom na harfi je zelo ugajala gdčna *Haumerjeva*. Ona ima divno mehko in nežno roko.

Navzlic zanimivemu programu so godci doživeli bridko razočaranje. Imeli so izgubo s svojo prireditvijo, tako sramotno slab je bil obisk. Slab navzlic temu, da se je ta večer poslavljaj *Talich*, kateremu se ima naša publika navzlic kratkemu času njegovega bivanja med nami zahvaliti za toliko lepih vžitkov.

Ž njim je odšel brezdvomno največji reproduktivni talent, kar smo jih doslej Slovenci imeli med seboj, edini, ki bi bil mogel, začenjajoč tam, kjer je nehala Hubadova delavna roka, voditi dalje koncertno delo Gl. M. v starem blesku in v nezmanjšani slavi do vedno višjih ciljev. On edini! Zakaj zadnjih 20 sicer muzikalno tako plodnih let nam ni vzgojilo žal nobenega močnega dirigenta. (Po vzrokih danes ne iščem.)

Ali je kdo poskusil držati to za nas tako dragoceno moč? Lahkomiselno smo ga pustili iti, to je jasno kazal obisk tega koncerta.

Talich je odhajal od nas skoro neopažen!

In nevesel mi je pogled v našo muzikalno bodočnost!

Anton Lajovic

Ljubljana. Po prizadevanju svojega pevovodje drja. *Kozine* je Ljubljanska Pevska Župa že na spomlad (13. aprila 1912) priredila po primeroma kratkih pripravah prav dostojen koncert in pokazala, koliko živahnije bi moglo postati naše koncertno življenje ob primerni delitvi dela.

Koncert je otvorila »Slov. Filharmonija« z Weberjevo uverturo »Oberon« in ga končala z enim izmed Dvořákovih »Slovanskih plesov« in Lisztovo ogrsko rapsodijo št. 2. Vodil je »Slov. Filharmonijo« spretno in v hvaležnost navzoče publike novi kapelnik »Sl. F.« *Tepty*, ki si je za časa svojega bivanja v Trstu za ondoto naše narodno-kulturno življenje, kakor je slišati, pridobil mnogo zaslug, in ki ga zato kot dobrodošlega kulturnega delavca pozdravljam. Le to mi ni bilo všeč, da je kapelnik vsled aplavza publike preradodaren ponovil kratke kose posameznih proizvajanih stvari. Mislim, da take ponovitve ne spadajo v resnejši koncert.

V vokalnem delu sta se kosali društvi »Ljubljanski Zvon« in »Slavec«.

»Ljublj. Zvon« je nastopil s precej številnim mešanim zborom, ki utegne ob primerni vztrajnosti postati še važen faktor v našem muzikalnem življenju. On ima v *Prelovcu* talentiranega dirigenta, katerega prožna dirigentska gesta res nekaj pove. Peli so drugo izmed *Mokranjčevih* »Rukoveti« in novi *Adamičev* mešani zbor »Bela breza se zdramila«. Da je zlasti zadnji (poln za zbor težavnih harmoničnih okretov) šel brez kalamitet, že nekaj pomeni. *)

Tudi »Slavec« kaže sedaj resno stremljenje. Njegov novi pevovodja *Pahor* je imel srečno roko, da si je izbral v izvajanje *Foersterjevega* »Spaka«, ki je po svoji humorni ubranosti pomenil prijetno osvežitev programa. »Slavec« je pel »Spaka« in *Adamičevo* »Franico« zelo zaslužno. Seve manjka njemu, kakor »Lj. Zvonu«, še one prostosti izraza, ki je predpogoj živega vtiska. »Spak« je bil še preveč pet v načinu društva, ki je vajeno veseličnega petja in ž njim združenih grobih efektov; manjkala je izrazu ona lahkotna, šegava porednost, ki je nemogoča

*) Naši naročniki ga najdejo v muzikalnem delu te-le številke (str. 31).
Op. uredn.

brez primerne mimike. Sicer pa še enkrat pri obeh društvi konstatiram očitiden napredek in obema želim neumorne vztrajnosti!

Dr. *Kozina* sam je zapel moji pesmi »Serenado« in »Hi« s spremljanjem orkestra. Dvorana v Nar. Domu je znano slabo akustična, tem slabše je, če je na pol prazna, kakor je bila žalibog pri tem koncertu. Naravno je bilo zato, da je vsak crescendo orkestra kar požrl sam sebe in pevčev glas; kar mi je žal, ker ima dr. Kozina čut za lepo prednašanje, pa je v teh razmerah prišel ob učinek. Osebnost sem mu dolžan hvaležnost, da se je požrtvovalno lotil izvajanja domačih stvari, najsi sta potem »Serenada« in »Hi«, absolutno vzeto, že kaj vredni ali pa nič.

Ant. Lajovic

Ribnica. Dne 12. maja t. l. je priredilo naše Glasbeno Društvo svoj tretji koncert. Veliko je bilo navdušenje za ta koncert, — a le med pevci; mnogo je bilo tudi različnih individualnih bolezni, katarov itd., tako da smo polagali koncert iz ene nedelje na drugo. Slednjič je pa vendar šlo. Peli smo *Gerbičevi*: »Klic spomladnji« in »Četiri godišnje dobe«. Pesmi sta ljubki. *Mokranjčeve* narodne pesmi, II. šopek, so še dovolj ugajale, istotako zbor *Emila Adamiča* »Ljubljansko polje«. Ponoviti smo morali šesterospjev iz »Prodane neveste«. Mirko Trošt je zapel *Vilharjevega* »Mornarja« in istega skladatelja pesem »Kam«. Njegov glas je obsežen in simpatičen, — zavidanja vreden. Usoda pa je temu pevcu začrtala pot kruhoborstva, in ne bo dolgo, ko bo kot mučenik, — učitelj seveda, zagrebel svoj čedni glas pod črvivimi pedali vlažnega in temnega cerkvenega kora v zakotni vasi. *Foersterjeva* dobro naštudirana »Ljubica« je tudi dosegla vspeh — po svoje. Brez operete ne gre! Kdo bi pa pohajal koncerte, če bi ne bilo završetka s tingel-tanglom! — Pripomniti je še, da so pevci podarili med koncertom pevovodji srebrno taktirko.

A. A—č.

Muzikalne in književne novosti.

H. DRUZOVIČ: O glasbeni vzgoji z ozirom na učiteljišča in srednje šole.

(Pedagoški Letopis, X. letnik 1910. stran 94—139).

Deseti letnik Pedagoškega Letopisa prinaša iz peresa glasbenega učitelja H. Druzoviča nadaljevanje razprave pod gornjim naslovom, o kateri razpravi sem poročal v IX. letniku »N. A.« Naj sledi tu v kratkih besedah vsebina nadaljevanja in konca tega spisa, in sicer najprej, v kolikor se peča učiteljskih izobraževališč.

V stari preparandiji je obsegal obvezni glasbeni pouk predmeta: petje in orglanje. Organizacijski statut za novodobna avstrijska učiteljišča z dne 26. maja 1874. našteva kot obvezna predmeta petje in goslanje, kot neobvezna pa klavir in orglanje. Vsled pritožb cerkvenih krogov odreja ministerski odlok z dne 12. maja 1877, naj gojenci vadijo tudi v vodstvu cerkvenega petja. Ministerski odlok z dne 3. junija 1878 dopušča, da se smejo nekateri, sicer dobri gojenci od glasbenega pouka oprostiti; vsled učnega načrta z dne 13. septembra 1882 pa se je uvedel obvezni pouk v klavirju in orglanju. Danes veljavne določbe glede glasbenega pouka pa so izšle z novim organizacijskim statutom vred. (11. julija 1886).

Vsprejem v učiteljišče je odvisen od prosilčevega glasbenega posluha. Obvezni predmeti so za moška učiteljišča:

petje, gosli, klavir in orgle; za ženska: petje obvezno, neobvezno pa goslanje in klavir. Oproščenja od glasbenega pouka so se odpravila.

Učni smoter

a) glasbeni teoriji in petju: Elementarna teorija, v kolikor se rabi pri pouku drugih glasbenih predmetov. Petje se goji v toliko, da morejo bodoči učitelji poučevati petje na ljudski šoli. Izobrazba glasbenega okusa. Patriotične pesmi na pamet.

Za višje letnike: vaje v zadevanju intervalov, vaje za izobrazbo glasu. Najvažnejši biografski podatki znamenitih glasbenikov. H koncu metodika ljudskošolskega petja.

b) Goslanje naj se vadi toliko časa, da se gojenci usposobijo, uporabljati gosli pri pouku petja v ljudski šoli. Transponiranje tonovih načinov.

c) Klavirski pouk veljaj kot priprava poznejšemu orglanju.

č) V orglanju naj se gojenci toliko izurijo, da bodo sposobni, spremljati cerkveno petje, izvajati priproste preludije in modulacije. Poznati jim je treba tudi notranjo uredbo orgel.

Na ženskih učiteljskih je smoter petja in teorije približno isti, kakor na moških. Pouk je razreden.

Potom glasbenega pouka naj se torej odgajajo na učiteljskih pred vsem dobri učitelji-pevci in spretni metodiki in učitelji petja na ljudskih šolah. **Pevski pouk** je središče celega glasbenega pouka. Način pevskega pouka se deli v tehnično in teoretično naobrazbo gojencev in v metodo petja.

a) Pevsko-tehnična izobrazba. Podlaga vsemu pevskega pouku je izobrazba glasu in fonetika. Zlasti je pri fonetičnih vajah treba seznanjati gojence s pravilnim uporabljanjem govora, sploh s fiziološkimi momentami glasotvorbe ter higijeno govora.

Početnim glasbenim zmožnostim gojencev odgovarja pevski pouk, ki se skoro ne sme razločevati od pouka petja na ljudskih šolah. V višjih letnikih šele se more od gojenca zahtevati, da se pogloblja v umetniško vsebino večjih umotvorov.

V prvem letniku je posvečati največjo pozornost glasotvorbi, dihanju. Petje je eno- in dvoglasno.

V drugem letniku se je ozirati na barvitost vokalov v raznih besedah. Troglasno petje.

Tretji in četrti letnik goji deklamatorno petje.

Petje je zborovo, ki vpoštevata narodno, umetno in cerkveno pesem.

Glede cerkvenega petja je gojence seznanjati z mojstri raznih dob in s cerkvenim ljudskim petjem. Gojenci naj se usposobijo o umotvorih izrekati lastno sodbo. Spoznavajo naj tudi mešani zbor.

b) Pevsko-teoretična izobrazba. Pouk v glasbeni teoriji se veži organsko s pevskega poukom. Vaditi je posluš; urimo ga zlasti z muzikalnim diktatom. V višjih letnikih se zahteva shvatanje enostavnih harmonskih oblik. Gojenci naj bodo sposobni, zapisati narekovano dvoglasno pesem po poedinah motivih. Seveda je vpoštevati le relativni muzikalni posluš. Treba je sistematičnih vaj v izobrazbo ritmičnega čuta. V to je treba posebnih vaj, kakor: ritmično štetje, taktovanje, potrkavanje in čitanje. Goji naj se zlasti ritmični diktat. Iz muzikalno-teoretične tvarine je obravnavati (1. letnik): Notacija, ritmika, tonovi načini (dur) in nauk o intervalih. (2. letnik): tonovi načini (mol) in nauk o akordih (harmonija). (3. in 4. letnik): čveteroglasni stavek v zvezi s čveteroglasnim petjem in s poukom v orglanju. Vpoštevati pa je tudi pri gojencih z boljšim glasom solopetje. Podatkov iz glasbene zgodovine naj se podaja le toliko, da vidijo gojenci razvoj glasbene umetnosti. Podatkom naj se družijo muzikalno-estetske opazke, razlage muzikalnih oblik. Samostojno umevanje glasbenih oblik je končni smoter glasbeno-zgodovinskega pouka.

Vadnica daj gojencem priliko, praktično uporabljati učno tvarino. Treba je torej ondi rednih in številnih hospitacij.

Instrumentalni pouk mora pospeševati muzikalno vzgojo bodočega učitelja.

a) Za bodočega učitelja najvažnejše godalo so gosli; vporablja jih pri pevskega pouku v ljudski šoli. Pouk se naj vrši v oddelkih. Upoštevajo se bolj in manj sposobni učenci. Goji naj se tudi skupno igranje. Če mogoče, naj se ustanovi šolski orkester na lok ali pa komorno-glasbeni ensemble.

Pri tem se gojencem muzikalno znanje izdatno razširi. V violinskem pouku se upošteva predvsem pesem. Kar se poje, naj se tudi igra, če mogoče na pamet. Za poznejšo ljudsko šolsko prakso je važno transponiranje pesmi. Čisto in sigurno igranje v novejšem času pospešuje po mojstru-pedagogu Ševčiku zastopana takozvana metoda prijemkov (Griffartenmethode). Po tej metodi je urejena za učiteljska violinska šola Zimmer-Skopova.

b) Pouk v klavirskem igranju bodi le sredstvo v glasbeni vzgoji. Nima namena ustvarjati bodočih pianistov in domišljavih diletantov. Vendar pa bodi pouk individualen in se oziraj na večjo ali manjšo spretnost poedincev. Iz praktičnih razlogov naj se vadijo gojenci poleg lahkih klavirskih skladb tudi v igranju partitur, moških zborov itd.

c) Pereče je vprašanje o orglarskega pouka. Ta predmet, tako žele mnogi, bodi neobvezen, saj se v novejši dobi le malo-kateri učitelj posveti službi organista. Vsled velikega števila gojencev se tudi ne more doseči spretnost, ki je dandanes vse-kakor potrebna tudi organistom na deželi.*)

Vspešen glasbeni pouk se da le na takih zavodih izvesti, kjer ga opravljajo formalno v to vsposobljeni strokovni učitelji. Ker se giblje število učnih ur med 40 in 60, ne more vsega opravljati samo eden glasbeni učitelj. Privzame se mnogokrat v pomoč vadniški učitelj, privaten glasbeni učitelj, organist itd., dostokrat ta ali oni brez formalne naobrazbe. Naravno torej, da pouk v glasbi vsled tega trpi. Skrbeti je torej, da se sistemizira zadostno število mest glasbenih učiteljev na učiteljskih.

Glasbene prireditve na učiteljskih.

Javni muzikalni nastopi so potrebni iz vzgojevalnih ozir; pa tudi z umetniškega stališča se morajo odobravati, ker podajo sliko o glasbenem delovanju na zavodu.

Šolski koncerti naj obsegajo vokalne zборе, orkestralne točke in, če mogoče, komorno-glasbene prireditve. Po nekod so uvedeni muzikalni večeri, ki so namenjeni le gojencem in učiteljskemu osebju. Na sporedih muzikalno-deklamatoričnih akademij so poleg glasbenih točk tudi deklamacije, gledališki nastopi, celo telovadba itd. Nekateri zavodi prirejajo v pomladnem času pevske izlete. Tudi pri šolskih slavnostih in cesarskih svečanostih naj ne manjka pevske in glasbene točke.

Iz postavnih določb glede glasbenega pouka na učiteljskih drugih držav naj bodo omenjene:

a) **Hrvatska.** Obvezni glasbeni predmeti so tam isti, kakor pri nas. Tudi smer in učna pot sta približno enaki. Pouk v goslanju ni razreden.

Učna tvarina teorije in petja pa je obsežnejša, n. pr. v harmonijoslovju in oblikoslovju. Smer klavirskemu pouku je ista kakor pri nas, v orglanju pa se zahteva več. N. pr. igranje fuget, samostalno kadenciranje, preludiranje in moduliranje. Cerkevna služba po različnih dobah cerkvenega leta.

b) **Ogrska.** Smoter je sicer isti, kakor pri nas, le število ur je odmerjeno bogatejše. Dočim je pri nas odmerjenih glasbenemu pouku 5 tedenskih ur, jih je tam 8, oziroma 7.

c) **Prusko.** Predmeti isti, kakor pri nas.

Učna tvarina pa je razdeljena na tri letnike preparandije in tri letnike semenišča. Snov je obsežnejša. V pevskega pouku

*) Sicer pa tudi nikakor ne gre, da bi učitelji odjedali strokovno večim organistom, izišlim iz raznih orglarskih šol, že itak pičlo orezan košček kruha.

n. pr.: vaje v solopetju, vokalize, solfeggioje ter vaje v dirigiranju. Klavir je obvezen predmet le v preparandiji, orgljanje le za muzikalno nadarjene preparande in semeniščnike.

č) **Saksonska.** Predmeti: glasbena teorija, petje in klavir. Orgljanje le za one, ki se hočejo vsposobiti za cerkveno-muzikalne službe.

Petje in klavir sta predmeta pri izpitu učiteljske usposobljenosti. Že pri sprejemu se zahteva brežhibnost govorjenja, muzikalni posluš in neka ročnost v igranju na klavirju in čitanju not. Učni smoter zahteva, da je glasbeni pouk iz dveh razlogov obvezen: kot splošno vzgojevalno sredstvo za vse gojence in kot priprava za strokovno glasbeno izomiko za nadarjenejšje gojence. Le slednji smejo potem poučevati petje na ljudskih šolah. Poprej obvezni violinski pouk se je popolnoma opustil.

d) **Švica.** Tu niso učiteljišča urejena po vseh kantonih enako. Merodajne so krajevne razmere in potrebe. Mnogo kantonov pa zahteva umetniško naobrazbo učiteljskega naraščaja (Zürich, Bern itd.) Glavno težišče vsemu glasbenemu pouku, ki je zelo obsežen in ga podajajo strokovni učitelji, leži v vzgoji umetniško naobraženih in istotako čutečih učiteljev. Razun metodično urejenega ljudskošolskega pevskega pouka ima pri tem učna uprava v mislih gojitev in izobrazbo društvenega petja na deželi.

Reformatorna stremjenja glede glasbenega pouka na učiteljiščih. Ozirati se bo treba v prvi vrsti na sklepe:

a) »Zveze glasbenih učiteljev na avstrijskih učiteljiščih« ter b) na resolucijo »Glasbeno-pedagoške Zveze v Berlinu«.

ad a) Povdarjati je predvsem splošno umetniško in didaktično izobrazbo glasbenih učiteljev na učiteljiščih. Utemeljena je tudi zahteva, da se postavijo glasbeni učitelji v isto vrsto, kakor učitelji risanja.

Uradni predpisi za sprejem gojencev v učiteljišče naj se strogo izvajajo. Da se pospešuje ljudsko-šolsko petje, je treba, da se vpeljejo v posameznih kronovinah*) enotne pesmarice.

Za meščanske učitelje je treba uvesti poseben izpit iz petja.

Na učiteljiščih naj se poučuje goslanje le oddelkoma. Uvede naj se orkestralni oddelek. Pouk v goslanju bodi obvezen tudi na ženskem oddelku.

Pouk v klavirju ostani obvezen. V eni uri naj se ne poučuje več gojencev, kakor 6. Na ženskih zavodih pa bodi pouk v klavirju neobvezen.

Orgljanje ostani obvezno. Ozirati se je na individualnost gojenčev.

Potrebno je tudi strokovno nadzorništvo za glasbene predmete.

Kandidatom, ki so propadli pri izpitu za ljudsko-šolsko usposobljenost iz petja, naj se odreče aprobacija, oziroma se zahtevaj ponavljanje izpita iz tega predmeta.

ad b) Sklepi »Glasbeno-pedagoške Zveze v Berlinu« so, ker splošno-kulturne važnosti, tudi za nas aktualnega pomena.

V učiteljiščih ima glasbeni pouk pred vsem izobraževati rabljive učitelje petja. Glavno pozornost je vsled tega odmeriti posameznemu pouku, in sicer v smeri splošno-glasbene ter pevske-jezikovne naobrazbe. Omejiti ali popolnoma opustiti je goslanje in sicer v korist temeljitejši pevski izobrazbi. Kot učni pripomoček naj služi klavir ali harmonij. Od klavirskega pouka naj se ne oprosti noben gojenec.

Država naj ustanovi posebne zavode za izobrazbo učiteljev petja.

Od gojenca, ki zapusti učiteljišče, je zahtevati:

I. v praktičnem oziru

1. Strokovno znanje glede petja (zborovo, solo- in à vista-petje), igranja na klavirju (n. pr. sonate Haydnove in Mozartove) in na goslih;

*) Po kronovinah, ne po narodnosti?

2. praktično nastopanje v pevskem pouku v vseh razredih vadnice;

3. usposobljenost v vežbanju in v vodstvu štiriglasnega moškega in mešanega zbora.

II. v teoretičnem oziru

1. Napisovanje muzikalnega diktata. Abiturient mora biti zmožen, zapisati preprost diktat (v obliki narodne pesmi), in sicer ritmično in melodično sigurno. Na pamet naj zapiše narodno ali cerkveno pesem v kateremkoli tonovem načinu.

2. Harmonijoslovje naj obvlada v okviru postavnih določb.

3. Poznati mora razvoj glasbene umetnosti v glavnih potezah, osobito pa v krščanski dobi.

4. Iz oblikoslovja mu morajo biti znane temeljne oblike pesmi in najvažnejše vokalne in instrumentalne oblike.

5. Iz metodike: dihalo in govorilo; poznanje fonetike in glasotvorbe, tehnika dihanja, zgodovina pevske metode, formalne pevske vaje in pesmi za posamezne učne stopnje. Od vsakega glasbenega učitelja na učiteljišču je zahtevati, da je obiskoval eno leto kr. akadem. institut za cerkveno glasbo v Berlinu.

Pruska učna uprava je odredila, da morajo obiskovati seminaristi dobre koncerte, in v knjižnico za učiteljiščnike je uvrstiti tudi strokovne knjige za pospeševanje privatnega nadaljevanja glasbene naobrazbe gojencev.

Iz navedenega razvidimo, v kakem tiru je dandanes vprašanje o reformi glasbenega pouka na učiteljiščih.

Nazori so še različni, vendar pa očrta Druzovič smoter glasbenemu pouku na učiteljiščih s sledečimi stavki:

»Glasbeni pouk preskrbi bodočemu učitelju splošno glasbeno omiko. Zbujati je v njem ljubezen in spoštovanje do prave glasbe in dovaja naj se k umetniškemu razumevanju glasbenih umotvorov. V praktičnem oziru je treba izobraziti učitelje ljudskošolskega petja tako, da bodo mogli ta predmet v umetniškem zmislu vspešno obravnavati. Ker posreduje učiteljišče s tem razširjanje prave glasbene umetnosti in umetniške naobrazbe v najširše sloje prebivalstva, je vprašanje o preosnovi glasbenega pouka na teh zavodih splošno kulturnega in narodnega pomena.«

V zadnjem, šestem, delu svoje razprave opisuje Druzovič glasbeni pouk na **srednjih šolah**. Njih namen je, podajati srednješolski mladini v prvi vrsti splošno vsestransko vzgojo in omiko. Dočim so do nedavnega časa na srednjih šolah prevladovale naravoslovne vede in humanistične stroke, se v novejšem času odkazuje umetnostim in ročnostim večalimanj enakopravno mesto med učnimi predmeti. Končna, takozvana estetična reforma naših srednjih šol se bo pa zadovoljivo rešila v doglednem času.

Ker v umetniškem oziru dandanes absolvent srednje šole tekom vseh let takorekoč ne pridobi ničesar, zato naša poznejša inteligenca podcenjuje umetniške proizvode in delovanje umetnikov. Estetičen čut je minimalno razvit, razumevanje umetniških, zlasti glasbenih oblik, primanjkuje. Le enostavne oblike učinkujejo, zasledovanje globoke vsebine je nemogoče, zato imajo največ poslušalcev melodijozne, preproste pesmi, kupleti, arije itd.

Pri pretežni večini človeštva ostane vsled enostranosti današnje vzgoje zmisel za oblike in čut za lepoto, četudi je prirojen, nerazvit.

Glasbeni predmeti so na srednjih šolah le nekaka prijetna menjava v predmetih in v urniku. Zmožnost umetniškega uživanja je prirojena; treba je ta dar samo negovati. Zahteva po vsestranski umetniški izobrazbi je splošna. Tej zahtevi naj služi ves pouk. Vsi predmeti naj upoštevajo poleg stvarne tudi estetično stran. S tem bodo postali zanimivejši in prijetnejši. S tem se vzgoje na umetniškem polju razumni diletantje, in taki so razvoj različnih umetnosti tudi vedno pospeševali,

(n. pr. florentinski humanisti so povzročili nastanek opere). V učnih, osobito zgodovinskih knjigah se o zgodovini glasb. umetnosti, izvzemši nekatere biografske notice, skoro nč ne omenja. Upoštevati bi se moral pred vsem razvojvalni moment umetnosti.

Petje je smatrati koj od početka kot umetniško stroko. Glasba ima docela subjektiven značaj, zaradi tega jo je težje pojmovati, kakor n. pr. upodabljačo umetnost. Zato bi se moral pevski pouk, ki se hoče ozirati na ta dejstva, popolnoma preurediti. Pred vsem mora biti šolsko petje v službi splošne izomike srednješolske mladine. Ni tu namen izučiti dovršene pevce, ampak bodočo generacijo je pripraviti, da bo imela zmisel za pravo glasbeno umetnost. Zaradi tega se ne sme iz pevskega pouka noben učenec izključiti, saj služi isto vsestranski in harmonski vzgoji.

Obilico gradiva za splošno glasbeno izomiko bi dajal koncentrični pouk zgodovine in zemljepisja.

Pril prvem predmetu naj bi spoznavali učenci skladbe staroklasičnih narodov, iz srednjeveške dobe madrigale, kontrapunktične cerkvene skladbe itd., za oživljanje zemljepisnega pouka naj bi služile razne narodne pesmi drugih narodov in domačega naroda.

Pisatelj na drobno obravnava pevski pouk v srednjeveških samostanskih šolah. Ta pouk je bil zelo temeljit, a je služil v prvi vrsti liturgičnim namenom. Noben dijak ni bil oproščen pevskega pouka. Dolgo časa, do približno 17. stoletja, je bil kantor na srednjih šolah važna oseba. Od 17. stoletja pa je pevski pouk nazadoval, in z 18. stoletjem, z začetkom instrumentalne glasbe, je vokalni glasbi malone odklenkalo. Šele v 19. stoletju se je začelo obračati zopet na bolje. Petje se je vsprejelo zopet, a kot neobvezen predmet, in kot tak je ostal še do dandanes.

V nemških državah je petje deloma obvezen, deloma neobvezen predmet na srednjih šolah; obvezen je na francoskih licejih in srednjih šolah. Število tedenskih ur v Nemčiji in Švici doseza ponekod 14 ur.

V Avstriji poučujejo petje stranski, na predlog ravnatelja od deželnega šolskega sveta imenovani učitelji (Nebenlehrer), ki morajo biti formalno ali vsaj praktično usposobljeni. Število ur znaša na teden največ 6. To največje število ur pa doseže pri nas le prav pičlo število zavodov. Ista različnost vlada tudi glede tvarine in metode. Učnih načrtov za petje manjka. O snovi odločujeta pevski učitelj in ravnatelj. Na nekaterih zavodih služi petje le liturgičnim, drugod posvetnim namenom. Ponekod najdemo tudi dijaški orkester in violinski pouk.

Treba je torej pevskega pouku na srednjih šolah temeljite reforme.

1. Uradni učni načrt naj poda smer in tvarino temu pouku. Smoter pa bodi: zburjanje in negovanje zmisla in navdušenja za lepoto glasbe. Učno snov je deliti v teoretični in praktični del. Goji naj se v početku enoglasno petje, pozneje zborovo. Pohajajo naj k izvenšolskim glasbenim prireditvam, a ožive naj se tudi šolski koncerti, akademije itd.

2. Petje bodi obvezen predmet, kakor je obvezno risanje, v prvih štirih razredih srednje šole. Doseže naj se približno isto število ur na teden za petje, kakor za risanje (10). *)

3. Učitelj petja naj ne bo več »stranski« učitelj, temveč kakor drugi, enakoveljaven svojim tovarišem, ter naj bo temeljit glasbenik in pedagog, a tudi dobro plačan. Če ne gre drugače, naj bi se za dva zavoda nastavljal skupni pevski učitelj.

*) Jaz sicer nisem pedagog, a domišljujem si, da živim v Avstriji, ne pa Utopiji. Ko sem jaz absolviral I. drž. gimnazijo v Gradcu (leta 1893), so poučevali petje neobvezno v dveh oddelkih po 2 tedenski uri, risanje v I. in II. razredu obvezno 4 tedenske ure. Iz letnega poročila gimnazije v Kranju za šolsko leto 1909/10, ki mi je slučajno pri roki, posnemam, da sedaj še risanje ni več na vseh gimnazijah obvezno. Ne vem, ali je to res. Ali to je gotovo, da gimnazijci vendar ne morejo 10+10 ur žrtvovati za 2 predmeta, ko imajo sedaj vsega skupaj le približno 25 do 29 učnih ur na teden. Morda pa avtorja slabo razumem? Morda hoče le zahtevati 10 učnih ur za vse učence, ki bi se učili potem v več oddelkih? Naj se ta stvar pojasni! Op. uredn.

4. V zvezi z učiteljskim vprašanjem je tudi vprašanje reforme sedanjih predpisov izpita učne usposobljenosti za petje na srednjih šolah.

5. Kakor imamo že izza leta 1892. strokovne nadzornike za risanje, tako bi se moralo uvesti tudi strokovno nadzorstvo za petje.

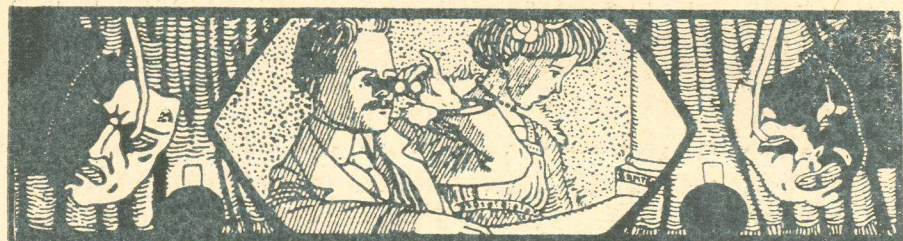
To so najvažnejše reformatorne težnje. Vendar pa bo najbrž preteklo še mnogo časa, preden se uresničijo vsi ti predlogi. Navzlic temu, da se gibljejo na realni podlagi, se bodo zdeli neizvedljivi. Isto se je mislilo glede risanja, a vendar je tam po dolgem boju zmagala napredna ideja.

Prvi znaki preobrata so se že tudi v naši državi pojavili. Dokaz temu je prvi avstrijski glasbeni kongres, ki se je vršil letos na Dunaju.

Pruska uprava je v tem oziru že mnogo storila. Izdala je predpise za učni izpit pevskih učiteljev in učni načrt za petje. Imenujejo se stalni pevski učitelji. Petje je obvezen predmet na vseh srednjih šolah.

Pisatelj sklepa svojo poučno in temeljito razpravo s prepričevalno zahtevo, da se izboljša glasbeni pouk in uvede zani smotrena metoda. Pevski pouk bodi v službi umetniške vzgoje najširših mas.

Emil Adamič

Gledišče.

Opera v slovenskem gledišču v Ljubljani je imela letos srečo, dobiti v *Talichu* mladega, ognjevitega in za umetniškimi cilji stremečega dirigenta. Pečat osebnosti so tudi očitno kazale vse stvari, ki jih je on podal. Za eden najlepših vtiskov se imam zahvaliti njegovemu »Rigolettu«, po času prvi operi letošnje sezije. Tu je bilo njegovo umetniško delo tako intenzivno, da je ta opera navzlic veliki različnosti sodelujočih, kar se tiče njih umetniške kapacitete, kazala enotno, harmonično lice. Kakor še nikdar, sem ob Talichovem izvajanju prišel do občutja, kako silen dramatični zanos nosi to Verdijevo delo, kako je navzlic svoji širini tako polno umetniške vsebine in ob enem skrajno koncizno. Polet tega dela in njegova — rekel bi — gonilna muzikalna sila je tolika, da mi je bilo ob koncu opere kot menihu, ki je poslušal rajsko tičico; zdelo se mi je, da mi je Verdi prelepo pel en sam trenotek.

»Rigolettu« so sledile »Prodana nevesta«, *Wolf-Ferarijeva* »Suzanina tajnost« s *Parmovo* »Ksenijo« in o Božiču »Carmen«.

Vse so bile v muzikalnem oziru zelo skrbno pripravljene; s svojim malim orkestrom je Talich delal skoro čudeže. Opozarjam le na prelestno izvajanje uverture k »Prodani nevesti«. V ostalem se mi je pa v »Prodani nevesti« zdelo, da je orkester premasiven, preveč debelo tekoč, in pustim vprašanje odprto, ali je bila to stvar Talichova ali mogoče stvar dela samega.

Wolf-Ferarijeve finoče niso našle primerno nežnih rezonančnih organov pri naši publiku; tako se je zgodilo, da velika množina umetniškega dela, položena v »Suzanino tajnost«, ni rodila skoro nikakih sadov.

Parmova »Ksenija« mi je dala le nekako negativno veselje. Vsa Ksenija se navzlic svojim deloma krvavim zapletljajem preliva v muzikalnem oziru iz ene sladkosti v drugo. Naj se godi karkoli, Parma nataka skoro same sladke melodije, pita publiko s samim sirupom. Ksenija mi je napravila veselje

le kot kontrastna folija s tem, da sem ob njeni slabotnosti spoznal, da je Parma od Inje do »Povodnega moža« znatno napredoval, kar s tem radostno konstatiram.

Če se pomisli na velike težkoče, ki jih je treba premagati za dostojno izvajanje tako bogatega in obenem tako občutljivega dela kakor je »Carmen«, je treba priznati, da se je opera izvajala prav dobro, tako dobro, da je na pr. zadnji akt ob tem izvajanju napravil name v muzikalnem oziru močan, svež, impetuozen vtisk, dasi se mi je doslej vedno zdelo, da glasba v tem aktu močno opeša.

Ali naša publika, naša preljuba publika!

Kjerkoli si le hotel, si lahko slišal o teh, v celoti prav dobrih izvajanjih »Carmen« le edino to, da je »Carmen« (namreč tedanja predstavljateljica naslovne vloge) za nič. (Ne mislim zagovarjati dotične pevke, ki bi bila v igralskem oziru — še za Ljubljano celo — res lahko mnogo boljša, dočim ji je treba priznati, da je bila v pevskem oziru dosti dostojna.)

Slišal pa nisem nikogar, ki bi se bil veselil nad mnogimi, res lepo uspelimi posameznimi partijami, recimo nad genijalnim kvintetom tihotapcev (v drugem aktu), ki so ga navzlic njegovi težavnosti peli zelo lahkotno, razločno, relativno naravnost izborno.

Naša publika je že itak po naturi obdarjena s sijajno kratkovidnostjo glede estetičnih lepot; ali dosedanja dnevna kritika, vedno le na slabosti opozarjajoča, je publiko v tem pogledu udarila naravnost s slepoto.

Dve reprizi opere »Carmen« sta prinesli s seboj jako zanimivega gosta, *Horvato* iz Zagreba, katera je v igralskem oziru z velikim temperamentom postavila na oder psihološko enotno in resnično Carmen, v muzikalnem oziru pa zlasti ritmično ostro profilirano. Pravi triumf njene ritmike je bila njena partija v kvintetu tihotapcev, kjer so ropotali njeni zlogi in toni ostro in strogo odmerjeno, kot da slišiš tamburja drobiti na bobnič.

Po daljšem odmoru je prišla na to *Dvořákova* »Rusalka«, gotovo najlepše podano delo, kar nam jih je nudila ta sezona. Ne samo, da je bila v orkestralnem partu — kakor pri Talichu navada — najskrbnejše pripravljena; tudi v pevskem in predstaviteljskem oziru so vsi sodelujoči kazali lepo umetniško višino, in, česar smo bili doslej le malo vajeni, še celo v sceneriji je bilo čutiti ono roko, ki je hotela, da diha tudi slika na odru nekaj one ubranosti, katera tako mogočno veje iz celega *Dvořákov* dela. Zaljubljen sem v to *Dvořákov* »Rusalko«, in mogoče zato ne čutim njenih slabosti. Nekateri ji očitajo, da ni dramatična. Z drugimi besedami: da ima taka mesta, v katerih tok dela zastane, nastanejo praznine in dolgočasje. Mogoče! Jaz tega nisem opazil, dasiravno sem »Rusalko« (vštevši izvajanja pred par leti pod Juvančičevo intendantco) kakih desetkrat slišal in pazljivo poslušal. Nikjer nisem nobenkrat imel občutka kakih dolžin, nasprotno, le malo del vem, ki bi bi bila tako resnična, skozi in skozi tako globoko občutena. Res da je zunanje dejanje v »Rusalki« zelo priprosto in da nima zunanjih dramatičnih senzacij, toda kako bogastvo duševnega dogajanja pričara v to priprosto snov skrivnostna moč *Dvořákov* glasbe, katera kot s tajinstvenimi žarki osvetli in prikaže najgloblje in najskrivnejše čuvstvovanje v dramatični prizadetih oseb, čuvstvovanje, ki ga beseda ne izda in prikrita kretnja ne pove, temveč katero komaj čutno zatrepeče v tonu govora. Kadar sem na pr. v zadnjem aktu, ko se princ vrne k Rusalki, slišal Rusalko vprašati princa: »Ali me še poznaš?«, me je vsakokrat globoko pretreslo in prevzelo to tako resignirano vprašanje, v svoji glasbi polno neizmerne bolesti in bridkih solza, in ob njega brezmočni udani milobi sem globoko začutil pretresljivo križevno pot Rusalkine ljubezni do katastrofe, ki je strla to srce, da v svoji razbolelosti ni bilo več zmožno veselja ob pogledu na princa, marveč komaj življenskega znamenja. Edino glasba tega vprašanja je v trenutku kot odgrnila zaveso in pokazala žaloigro, dotlej ne izrečeno, ne predstavljano,

komaj z gesto nakazano, vso le globoko v Rusalkini duši vršivšo se žaloigro Rusalkine ljubavi. Ob tem občutju je vse zunanje dejanje, ki se je dotlej vršilo, stopilo v ozadje kot slaboten simbol, maska, — kakor je mnogokrat beseda le medel odsvit silnega čuvstva, ki jo je rodilo — in odgrnila se je tragedija Rusalkine, tako silna in pretresljiva, da poznam marsikaterega moža, kateremu je pognalo solze v oči ono nenadoma v glasbi na dan privrelo čuvstvo, razgrinjajoče vso dotlej pridržano Rusalkino bolest.

Tako mogočnih tragičnih momentov bi lahko iskal po vsej operni literaturi, pa ne vem, če bi jih našel mnogo. Dela, ki prinese seboj le eno tako dramatično kulminacijo, ne morem imenovati nedramatičnega, za to pravim, da je opera Rusalka dramatična. Ali seve v tej operi je tragedija Rusalkine pisana v jeziku glasbe, v tonih, in kdor tega jezika ne občuti, mu ostane seve samo pusto ogrodje zunanjega dogajanja na odru, in prav se godi takemu človeku, če gre koncem opere praznega srca iz gledališča, trikrat prav mu je, da je taka Rusalka nedramatična.

Sezono je končala *Neumannova* opera »Ljubimkanje«, nasprotna v vsej svoji nošnji *Dvořákov* »Rusalki«. Ta vsa pristna, vsa samo resnično, naravno močno čuvstvo, ona pa vsa samo narejena, njen stavbeni material od vseh vetrov, vsa z zunanjimi grobimi sredstvi učinkujoča, in — vendar le zanimiva kot poskus iskanja povsem novih možnosti dramatičnega izraza, povsem novega stila, in zaradi tega eno izmed tistih plodnih del, ki človeka postavijo z vehemenco pred nov problem in ga odpuste od sebe s tako intenzivnim vprašanjem, da si prisiljen, polagati račun sam pred seboj.

Ozirajoč se na preteklo operno sezono je treba konstatirati, da začenjamo tudi v operi polagoma dobivati lastne reproducirajoče moči.

Med pevci je gotovo na prvem mestu omeniti *g. Križaja*, ki se je zlasti v »Prodani nevesti« takorekoč čez noč odkril kot živahen igralski in pevski talent, obdarjen z lepim glasom, od predstave do predstave lepše se razvijajoč, poln pristnega humorja; a še ljubše mi je bilo, da sem v »Rusalki« na njem našel tudi izrazito in gorko čuvstvovanje. Skoro žal mi je za te njegove vrline; kajti one ga odpeljejo stran od nas; ali pa je v njem mogoče še kaj več, ali je mogoče v njem ona umetniška sila, ki na najrahljši klic domovine takoj odmeva v polnih harmonijah in ki je vsakega naših umetnikov še prignala nazaj Njej v naročje? — Prvič je v tej sezoni nastopila gospa *Foedranspergova*. Navzlic pridnemu in resnemu stremljenju je v celem svojem držanju in izražanju ostala še neprosta; ne vem, kake psihološke zavore držijo njeno pevsko in igralsko gesto v strogih sponah; zdi se mi pač, da jo tlači ljubljanski milieu, v katerem je vzrasla; verjetno je, da bi se bila povsod drugod že bolj razgibala. Da se to prav kmalu zgodi, ji srčno želim!

Prvič se je v tej sezoni zgodilo, da je mlad Slovenec postavil svoj korak na pot gledališkega dirigenta. *Štritof* je v drugi polovici sezone prevzel vodstvo operete. Sam, žal, nisem imel prilike, slišati kako opereto pod njegovim vodstvom, slišal sem pa z veseljem od zelo merodajne strani, da se je *Štritof* zelo spretno in sigurno uvedel. Vivat sequens! S tem bi bil storjen začetek, da dobimo počasi nekaj svojih dirigentov, za kar se dosedaj celo niti od strani Glasb. Matice, ki bi bila v prvi vrsti v to poklicana, tekom lepe vrste let, kar živimo živahnejše kulturno življenje, ni storil niti najmanjši poskus.

Anton Lajovic

Glasbena društva.

Pevsko društvo »Hajdrih« na Proseku praznuje letos 25-letnico svojega obstanka. Spored slavnosti je sledeči: dne 7. septembra: sprejemanje gostov, dne 8. septembra: sprejemanje gostov, ogled Miramarskega parka, jame v Briščikih pri Proseku. Popoldne sprehod, narodna slavnost s sodelovanjem raznih slovanskih društev, dne 9. septembra: izleti. Pevsko društvo »Hajdrih« prosi vsa bratska društva, naj se smatrajo povabljena.

»**Glasbena Matica» v Ljubljani** praznuje letos troje jubilejev: štiridesetletnico ustanovitve društva, tridesetletnico glasbene šole in dvajsetletnico pevskega zbora. Hkratu praznuje tudi koncertni vodja *Matej Hubad* dvajsetletnico svojega skoraj nepretrganega, zlasti na vokalnem polju odličnega delovanja na omenjenem zavodu. Za to priliko obljubljeni članek nam ni došel, dasi smo zanj prosili že marca meseca! Gl. M. sicer ne potrebuje posebnih slavnostnih člankov, ker si mora sama biti svesta, kaj je tekom svojega obstanka storila za slovensko glasbo in — tudi tega vestni kronist ne sme zamolčati — s čim je ostala še na dolgu. Vendar bi bili pričakovali od objektivnega, po virih sestavljenega zgodovinskega pregleda marsikaj neznanega in zanimivega, kot posledico pa tudi marsikatero spoznanje, ki bi bilo moglo postati plodonosno za bodočo smer društvenega delovanja. Obžalujemo! Če velja za pisca dotičnega članka Horacijev »Nonumque prematur in annum«, dobro! Mi radi čakamo, če bo rezultat res skoz in skoz temeljit in zanesljiv. Ako pa članka od tiste strani, eventualno od druge strani ne dobimo, naj se nas oprusti. Ultra posse nemo tenetur!

Šola Pevskega in Glasbenega Društva v Gorici (Podružnice Glasbene Matice v Ljubljani) je priredila dne 29. junija t. l. javen nastop učencev. Oziraje se na izključno nemški spored te produkcije, — Dussek je prišel na ta program kakor Poncij v kredo, — nam bodi dovoljeno prenesti Levstikovo pušico iz Kranjskega na Goriško:

»Vse, kar se po krajnski deželi godi, Molčimo!
Ker k zmagi najprvo potreba je sloge, Molčimo!
Naj v prsih nam bridko srcé krvavi, Molčimo!
Če staro ošabnost in puhli ves red
Z molčanjem pohlevnim utrdimo spet,
Potlej kričimo!«

Šola Glasbene Matice v Celju je priredila 3. julija t. l. šolski koncert, pri katerem je bilo opazati v primeru z lanskim nastopom gojencev splošen napredek. Kot posebno hvalevredno bodi omenjeno, da so se lotili učenci na klavir tudi slovenskih skladb; tako sta igrali n. pr.: Zdenka Vrečkova in Marta Hrašovčeva četveroročno priredbo *Lajovičevega* »Adagio«; Milena Erhartičeva pa je podala *Adamičevo* »Serenadico« in »Valček« Benjamina *Ipavca*. (Vse omenjene skladbe so izšle v »N. A.«) Celjska podružnica koraka torej v tem oziru pred osrednjim društvom v Ljubljani.

Akademično pevsko društvo »Obilič« v Belemgradu je bilo tri tedne v Rusiji in je priredilo koncerte v Odesi, Kijevu, Moskvi in Peterburgu.

Letni občni zbor pevskega društva »Ljubljanski Zvon« v Ljubljani je bil 26. aprila t. l. Iz tajnikovega poročila omenimo, da je društvo štelo koncem minulega leta 280 članov, med temi 40 pevcev in 28 pevk. Pevski zbor je imel med letom tri večje nastope. Društveni dohodki so znašali 4335 K,

izdatki 3991 K; prebitka je bilo torej 344 K. V odbor so bili izvoljeni sledeči gg.: predsednik dr. Anton *Švigelj*, podpredsednik Zorko *Prelovec*, tajnik Janko *Zorko*, blagajnik Jakob *Lumbar* in odborniki *Jamnik*, Avgust *Heufel*, Slavko *Pip*, Alojzij *Lombar*, Angelo *Sattler* in Slavko *Gärtner*.

Glasbena Matica v Ljubljani je imela dne 8. julija t. l. svoj občni zbor. Običajnega poročila o tem zborovanju nismo prejeli. Ker nam vodstvo tudi koncertnih programov in programov šolskih produkcij izza zadnjega časa, kakor tudi izvestij zadnjih dveh let ni doposlalo, — kar se je pač zgodilo napram vsem nestrokovnim dnevnim listom, — se moramo za sedaj zadovoljiti z zabeleženjem omenjenih dejstev. Upamo, da Glasbena Matica ni prešla iz enoletnega interregna v svoječasno, vsega obžalovanja vredno anarhijo, ki nas bi silila, ponoviti resne opomine, kakoršni so bili potrebni začetkom izhajanja naše priloge.

Slovenski glasbeni svet.

Glasbena Matica v Ljubljani je priredila dne 23. maja t. l. na čast častnikom povodom tekmovalnega streljanja slavnostni koncert za povabljeno občinstvo. Na sporedu so bile slovenske in hrvaške narodne pesmi (v harmonizaciji *M. Hubada* oziroma *A. Anděla*), dalje zbor »Aleluja« iz *Sattnerjevega* oratorija »Assumptio«, trije zbori a capella iz novejšje slovenske glasbe od *Adamiča* in *Kreka* (vsi trije iz »N. A.«), *Jenkov* zbor ciganov iz ljudske igre »Vračara« in *Schwabov* valček »Dobro jutro.«

Nov mešan zbor so ustanovili v Čitalnici pri Sv. Jakobu (okolica Trst). Vodja mu je profesor *Vasilij Mirk*, sotrudnik našega lista.

Iz »N. A.« so se prednašale razun na drugih mestih navedenih med drugimi še sledeče skladbe: *Iv. pl. Zajc*: »Seljanko, dušo draga«, za en glas in klavir (Domžale, koncert Ljublj. Kat. Dr. Rokodelskih Pomočnikov. Solist F. Rus). — *Dr. B. Ipavec*: »Ej tedaj!« mešan zbor, »Mak žari«, »Pomladni veter«, »Menih« samospevi s spremljevanjem klavirja, in *Dr. G. Ipavíc*: »Kukavica« mešan zbor (vse skladbe: Maribor. Solist samospevov: Dr. Bela Stuhec). — *E. Adamič*: »V snegu«, mešan zbor, (Ljubljana, Novo ustanovljeni mešani zbor telovadnega društva Sokol I). — *F. Ferjančič*: »Oj slovenska zemljica«, *Dr. A. Schwab*: »Oj dekle, kaj s' tak' žalostno« moška zbora (Oboje: Ljubljana, Sl. D. P. Dr. »Slavec«) — *Emerih Beran*: »Vesna krasnaja«, *Emil Adamič*: »Fantu«, *dr. B. Ipavec*: »Zapuščen«, *E. Adamič*: »Petnajst let«, *Janko Ravnik*: »Poljska pesem«, *Anton Lajovic*: »Bolest kovač«, mešani zbori (vsi: Rojan, Podružnica Sv. C. in M.), *Josip Pavčič*: »Pred durmi«, *Anton Lajovic*: »Cveti, cveti rožica«, samospeva s spremljevanjem klavirja (ibidem. Solist: Josip Sancin). *G. Krek*: »Barčica« moški zbor (ibidem. Prireditelja tega koncerta s skoz in skoz modernim slovenskim programom sta bila S. Kumar in J. Ribičič). — *F. Ferjančič*: »V jutranji zarji«, mešan zbor, in *dr. B. Ipavec*: »Če na poljane rosa pade« za en glas in klavir (Oboje: Škocijan pri Turjaku, Kat. Izobraževalno Društvo. Solist: R. Mate). — *Dr. B. Ipavec*: »Pozabil sem mnogokaj, dekle«, *Dr. Gojmir Krek*: »Šum vira in zefira«, *Isti* »Tam zunaj je sneg«, *Anton Lajovic*: »Cveti, cveti rožica«, vse pesmi za en glas in klavir (Gorica. Komorni večer. Solist: Josip Rijavec). — *Josip Pavčič*: »Pastarica«, in *dr. B. Ipavec*: »Menih«, samospeva (Oboje: Trst, Podružnica Gl. Matice. Solista Mira Costaperaria-Dev oziroma J. Križaj).

Skladbe, ki so došle uredništvu v oceno:

H. Družovič: Lira. Srednješolska pesmarica. II. zvezek. Sestavil — Ljubljana. Založila Katoliška Bukvarna 1912. (Cena mehko vezani knjigi K 1'80, v platno vezani K 2'30).

Stan. Premrl, regenschori in eccl. cathedr.: 100 praeludia organi (Zbirka orgelskih preludijev. — Praeludienalbum). Ljubljana (Labaci — Laibach). Katoliška Bukvarna (Libraria catholica — Katholische Buchhandlung) 1912 (K 3'80).

Radi pretesno odmerjenega prostora smo z ocenami zelo zaostali. Več kritik leži že pol leta oziroma več mesecev v uredniških predalih. Če bi imeli več naročnikov, bi mogli tudi obseg priloge primerno razširiti. Tako pa se moramo za danes in bržkone tudi za prihodnjo, Hajdrihovemu spominu posvečeno številko zopet zadovoljiti z obljubo, da prinesemo oceno vpslanih skladb po možnosti v kratkem.

Cerkveni Glasbenik, glasilo Cecilijinega Društva v Ljubljani, je prinesel v aprilski številki t. l. kratko oceno *Sattnerjevega* oratorija »Vnebovzetje« in lep portret skladateljev po fotografiji.

Slovenski pianist Anton Trost je absolviral Akademijo za glasbo in upodabljačo umetnost na Dunaju. Dobil je akademijsko diplomu za klavir, razun tega Lisztovo nagrado v znesku 200 K. Pri zadnjem koncertu je igral Lisztov koncert Es-dur z orkestrom. Ker urednik slučajno ni bil na Dunaju, se ni mogel udeležiti tega koncerta. Vsekakor priča že premovanje našega rojaka, da je dovršil svoje studije z velikim vspehom. Srečo na pot!

Skladatelju p. Hugolinu Sattnerju je podelil cesar viteški križec Franc-Jozefovega reda. Približno istočasno je bil izvoljen za častnega člana Glasbene Matice v Ljubljani. Občinski odbor občine Lokvica je v svoji seji dne 26. novembra 1911 izvolil Sattnerja svojim častnim občanom v priznanje njegovih izvanrednih zaslug, ki si jih je pridobil za slovensko glasbo. Srčno čestitamo!

Državni izpit za petje, harmonijoslovje, glasbeno zgodovino in spremljevanje na klavirju je napravila na Dunaju z odličnim vspehom *Ivanka Hrastova*.

Fran Gerbič dela na enodejanski operi »Nabor«. Libreto je sestavil skladatelj sam po dramatični epizodi iz našega narodnega življenja, ki jo je napisal in objavil pred par leti skladatelj sin Hugo v »Edinosti«. Opera je izvzemši poslednji prizor dokomponirana. Sedaj jo instrumentira skladatelj na svojem tusculu v Cerknici.

Naše skladbe.

lasbeni utrinki« *Vasilija Mirka* so otvorili 2. številko. Nobenemu izmed teh dveh klavirskih kosov se ne bo mogel odreči interes. Harmonično sta oba prav pestra; prvega se pa še posebno veselimo radi razumnega klavirskega stavka. Drugi »utrinek« se je utrnil očitno iz ruskih nebes, od tam, kjer biva sedaj Čajkovskij. Orgelski ton na C (tremolo) je prešel iz

prakse orkesterskega muzika v klavirsko skladbo; opominja nas, da ima skladatelj že marsikatero stvar za orkester, ki pa, žal, doslej ni prestopila tržaških mej. V kratkem sledita še dva »Glasbena utrinka«, s katerima bodo naši pianisti — ali jih je kaj? skoraj se zdi, kakor bi nobenega ne bilo! — še bolj zadovoljni.

Stanko Premrl je uglasbil intimno-melanholično pesem *Silvina Sardenka* »Zapel bi pesem žalostno«. Posrečila se je skladatelju izredno. To je bil tekst za nežnega, mehkočutnega Premrla. Zapel je res pesem žalostno, tako globoko žalostno, da še ne zapazimo, kako je tu pa tam deklamacija zgrešena. Dasi je napolnjena s pravimi, resnimi občutki, bodo vendar tudi oni naši pevci, ki pijejo tako radi iz čaše otožne sentimentalnosti, imeli svoje posebno veselje s to pesmijo. Prosimo le: Nikar ne zavlecite tempa! »Žalostno pesem« sta hotela zapeti pesnik in komponist, ne pa nagrobne!

Da ne manjka kontrasta, smo uvrstili za pesmijo moške zrelosti mično stvarico otroške, rekli bi, Mozartovske veselosti in brezbržnosti. »Giga« *Mihaela Rožanca* bo razveseljevala naše male Paganinije. Lahka je, melodiozna ter v stavku in vsebini jasna.

Pavčičev čveterospev »Deklica, ti si jokala« je kakor ustvarjen za naše boljše moške kvartete. In tudi umetnikom bo ugajal. Vendar imamo od Pavčiča še lepše stvari v uredniški omari in nadejamo se jih vedno lepših. Pavčič zna kaj; radi tega se ni bati, da bi kam zašel, če se tudi od ene poti do druge razvija.

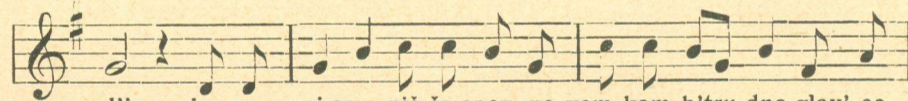
Ali je kdo spoznal v *Krekovi* »Predsmrtnici IV.« narodni motiv, ki je v njem uporabljen? Skladatelj se ima zanj zahvaliti gospodu komornemu svetniku *Ivanu Mejaču* v Ljubljani, ki mu je napev pred več leti zapel. Krek mu je takrat obljubil, da izide v »N. A.«, dasi morda v čisto drugi, spremenjeni obliki. In otrok je dobil res popolnoma drug obraz, tako, da se bojimo, da ga g. Mejač ne pripozna več za svojega. Ker momentansko ne vemo, ali je napev, (ki je doma iz Ilirske Bistrice), že objavljen, naj sledi tu-le v obliki, kakor si ga je skladatelj svojčas zabeležil:

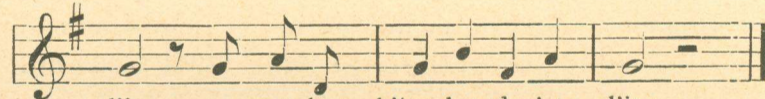
Fur - ma - ni po cest' pel - ja - jo, konj - čki v štal-ci rez - ge-

ta - jo, jaz pa ni-sem nič še spav, ne vem kam b'tru-dno glav'-co

d'jav; jaz pa ni-sem nič še spav, ne vem kam b'tru-dno glav'-co

d'jav, ne vem kam b'tru-dno glav'-co d'jav.

Priprosta »Polonica«, moški zbor našega *Adamiča*, zaključuje 2. številko. Zbor je eden starejših del skladateljevih, a svež v iznajdbi in ritmu. Prednašalna znamenja za diareze je pripisal skladatelj šele pozneje; po našem mnenju so inspirirana po sedanji navadi ali razvadi v zborovskem petju, pretiravati točno in precizno fraziranje. (Glej Lajovičeve opombe XI/6). Res prava »vivisekcija« muzikalnih misli in hkratu umor muzikalnega okusa je to. Deklamacija, glasbeni domislek, naravni zakoni dihanja — vse se protivi tej iznajdbi zborovodij, ki pri vseh dobrih namelih, koristiti delu, isto uničijo. Bodimo zadovoljni, da imamo še skladateljev, ki se jim posreči vsaj osemtaktna perioda. Večina se živi dandanes itak ob samih eno- in dvaktaktnih motivih ali še manjših motivčkih. Čemu enotno muzikalno misel siloma raztrgati? Pustite jo, naj se naravno izživi!

* * *

Veselimo se srčno, da so naše na tem mestu v zadnji številki izgovorjene besede, posvečene mlademu *Ravniku*, našle pri najboljših naših strokovnjakih iskren odziv. Če je pisal Schumann v nekem pismu Fischhofu »Ohne Aufmunterung keine Kunst. Auf den beliebten einsamen Inseln in einem stillen Ozean würden ein Mozart, ein Raphael Landbauern geblieben sein«, tedaj ima stokrat prav. Mi izpolnjujemo torej le

svojo dolžnost, če dajemo, kolikor pač možno, mnogo obetajočim talentom posebno in večjo priliko, oglasiti se v našem listu. Ravnik sme danes celih 5 strani govoriti k našemu občinstvu. Pa imej še tu sam besedo in naj tolmači svojo »Večerno pesem« in njeno prednašanje sam, kakor jo je nam tolmačil v nekem pismu na uredništvo: »Večerna« zahteva treniranega pianista. Kompozicija je res težka, če se jo hoče igrati, kakor zahteva muzikalno izobražen duh, predvsem drugi del, kajti »scherzando« je po mojem mnenju najtežja igra na klavirju. Kar se tiče predavanja posameznih oddelkov, bi omenil sledeče: Prvi del naj se igra zelo počasi, nekako $\text{♩} = 76 \text{ M. m.}$ Kadenca naj bode kolikor mogoče briljantna, toda v to dobro pripravljena (prejšnje fraze enakomerno accelerando); da se pa zopet lepo zveže z nastopnim delom, se mora seveda proti koncu lepo umiriti. — V srednjem, drugem delu naj se pazi na zvočnost! Motivi naj se igrajo močno espressivo. Ono, kar je črno — tako smo včasih rekli dvaintridesetinkam — naj se igra tako, da pridejo poslušalcu črne barve res pred oči, torej prav viharno! Seveda mora biti tudi to pripravljeno — vsaj z jasnega neba še nikoli ni treščilo, pač pa se vedno preje pooblači, in to včasih hitreje, včasih počasneje. . . .« Evo, pianisti, tu imate avtoriziranega Baedekerja za na pot v južnogorko deželo prelepih mladeniških fantazij! Držite se ga, kakor se drži razumni potnik svoje potovalne knjige: ne prekrčevito, a vestno!

V otožno-mračne barve je pomočil *Vasilij Mirk* svoj čopič, sledeč globoko melanholičnim besedam Brezovnikovim. Res »otožno-temen« je ta samospjev kakor nebo, in veter joče skozi liste dreves; žalostno melodijo igra na nje kakor na harpo. Topoli se rahlo krivijo, narava bolestno stoka. . . . Razpoloženje Boecklinovega »Otoka mrtvih«!

In *Adamič* raste in raste, da je veselje, zasledovati njegovo razvijanje. »Bela breza se zdramila. . .« se imenuje njegov naj-novejši mešani zbor. Naj bi se tudi naša društva zdramila! . . . Ali ni čudovita ta — vsaj pri nas — nenavadna plodovitost, ta nepri-siljena, mnogo barvna intuicija, to poglobljenje v besedilo — v pred-ležeči pesmi pravzaprav izdelovanje samo ob sebi primitivne tekstne podloge? Ali Vam ne postaja gorko pri srcu, ko opazate to vedno in vedno bolj cvetočo melodiko, to od enega dela do drugega bolj zanimivo harmoniko? Ali ni veselje, konstatirati, kako se skladatelj izpopolnjuje tudi v kontrapunktiki? In: Piece de resistance!: ni-li krasno, da se pri vseh teh dejstvih, ki dokazujejo, da se skladatelj še vedno uči, nič ni izgubilo na pristnosti narodnega čuvstvovanja in kolorita ter nepri-siljenosti muzikalnih domislekov? Da pri vsem tem studiranju niti molekulov teoretičnega prahu ni videti ali dihati v tej zdravi, solnčni atmosferi, ki je ne more biti v zaduhli sobi učenega ali učečega se glasbenika? Nepozabne so mi Nietzeschejeve besede v »Menschliches — Allzumenschliches«: »Das Vollkommene soll nicht geworden sein«. In med našimi skladatelji srednje starosti je *Adamič* tisti, pri katerem se mi sili ta izrek pri vsaki priliki najbolj v spomin. Nerad igram z visokimi, bobnečimi besedami. Velepomembne pojme rabi nevestna in nevedna množina neštokrat brez vzroka in neopravičeno; besede se vsled tega obrablajo in zgublajo v prometu svoj jasni dragoceni zvok. Take besede so slične onim redkim damascenskim mečem, ki se skrivljejo v vsakdanji rabi neveščega sabljača. Zlasti ima za-me pojem »genij« nekaj skoraj nadčloveškega na sebi, in tako spoštovanje imam pred njim, da se mi zdi to nebeško pleme že skoraj izumrlo. Vendar smatram za umestno in ne pretirano, če citiram v tej zvezi še muzikalnega estetika, berlinskega kritika *M. Schwantjeja*, ki pravi nekoč: »Das aber ist ein Kennzeichen der Genialität, dass das Kunstwerk oder die Reproduktion eines Kunstwerkes nicht den Charakter des Erdachten und Gemachten an sich trägt, sondern als der natürliche, aus dem Unbewußten quellende Ausdruck eines seelischen Erlebnisses wirkt«. Tak-le vtisk imam pri *Adamičevih* skladbah. . . . Naša umetnost je še mlada: tostran otročja, onstran pa to, kar ime-

nuje *Nemec* »altklug« ali »frühreif«. Eni ustvarjajo še zmerom v starem slogu; drugi so se nastudirali vsega mogočega tujega znanstva, so preskočili vse pregrade in ovire, ki so nam postavljeni v zakonih naravnega razvijanja. V neki naravni boječnosti, da pridemo prepozno do zaželjenega cilja, hočejo takorekoč z enim skokom priti tje, kamor so došli drugi kulturni narodi vsled mnogoletnega in mnogostranskega truda. In tako se pravzaprav nihamo danes še med dvema skrajnostima. *Adamič* pa pomeni v vsej tej nemirnosti umetniškega gibanja nekako počivalno lego našega glasbenega nihala. Učil se je in se uči, in vendar je ostal nekdanji *Adamič*, naš *Adamič*, slovenski skladatelj skozinskoz. Jasno je, kako velike važnosti je njegova prikazen za razvoj naše umetnosti; jasno, da so najlepše nade in želje, ki jih vežemo z *Adamičevim* imenom, res v polni meri upravičene.

Našim mladim goslačem je podaril *Josip Vedral* mičen »Scherzetto« za štiri violine. Lahek je za izvajanje, in vendar so ravno take »malenkosti« trd oreh za komponista, ki je moral topot podati na razmeroma tesni mizi (tonovni obseg je proti nižini naravno zelo omejen) prav okusno, ljubko in slastno malico. Otroci, hajdite malicat!

Izza tujih odrov.

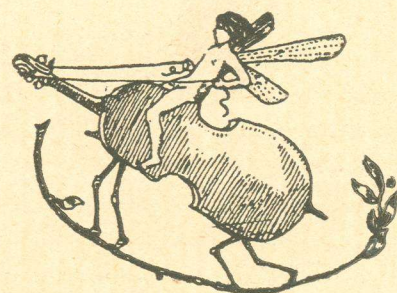
Izmed opernih novosti zadnjega časa omenjamo: *Ferruccio Busoni*: »Die Brautwahl« (Mestno Gledišče v Hamburgu). — *Zandonai*: »Conchita« (Milan, Teatrodal Verme). — *Leoncavallo*: »Reginetta delle rose« (Turin). — *Guido Lazzetti*: »Hoffmann« (Neapolj, Teatro San Carlo). — *pl. Goltz*: »Witichis« (Chemnitz).

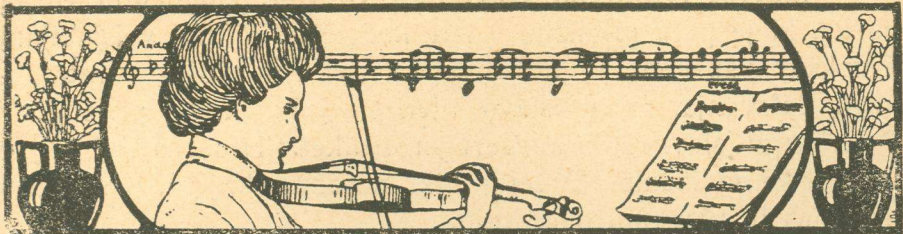
Rihard Strauss je izgotovil novo komično opero »Don Quixote«. Tekst je spisal *Hugo pl. Hofmannsthal*.

M. P. Muzorgskega štiriaktna opera »Boris Godunov« je imela dne 12. oktobra 1911 svojo prvo predstavo v Lvovu, in sicer tudi v obdelavi *Rimskega-Korsakova*. »Neue Musik-Zeitung« (Stuttgart-Leipzig) je priobčila v št. 5 l. 1911/12 daljše poročilo o operi, na kateri hvali zlasti zelo spretno uporabljanje starih cerkvenih melodij in narodnih pesmi, zборе in ljudske prizore.

Pri predstavi opere »Hans Heiling« na dvorni operi na Dunaju sta v pretekli sezoni prvič sodelovala Slovana *Gregor Fitelberg* kot dirigent in *Aleksander Baklanov* v naslovni vlogi. Umevno je, da je bila ta opera za prvi nastop dveh skoz in skoz modernih slovenskih umetnikov kakor nalašč nesrečno izbrana. Vsled tega vspeh ni bil občno priznan. *Hans Gregor* in *Hans Heiling* — to se morda ujema; težko pa *Hans Heiling* in — *Gregor Fitelberg*, pa *Baklanov*!

Opera *Rimskega-Korsakova* »Ivan Grozni«, ki se je pela lani v Parizu, se je tudi predstavila v milanski »Scali« pod naslovom »La Pskovitana«. Glavno ulogo je pel *Šaljapin*.

Odmevi iz koncertne dvorane.

Pavla Juona, ruskega glasbenika, novi koncert za klavir, gosli in cello z orkestrom op. 45. se je prvokrat igral v Berlinu. Ruski Trio je izvršil solo-partije, dirigiral je Osip *Gabrilovič*. Vspех je bil velik.

Sergij Tanejev in Češki Kvartet so v Moskvi prinesli prvokrat klavirski kvintet *Tanejeva*.

Prvotno prednašbo sta doživeli dve novosti ruskih glasbenikov: *Reinholda Glière*, Simfonija, in *Igorja Stravinskega*, Suita. Obe se jako hvalita.

Novi oratorij L. Perosija, vodje papeževe kapele, je naslovljen »Vespertina Oratio«.

Na dan smrti Nikolaja Rubinsteina, 24. marca, se poje v Moskvi vsako leto kak requiem. — Letos so prednašali novi requiem *Ipolita-Ivanova*, ki je dragocena obogatitev cerkvene glasbe.

Dunajski Filharmonski Trio (Klasen, Picksteiner in *Junek*) je prednašal na 4. sezonskem večeru tri slovanska dela: *Dvořákov* trio f-moll, op. 65, *J. B. Foersterjev* trio op. 38, ki je bil topot prvič igran, in *Tanejeva* trio op. 22. — Tudi pianist *Leo Sirota* si je izbral za svoj dunajski koncert slovanski program: *Čajkovskega* sonato g-dur op. 37, *Rubinsteinov* »Theme et Variations« op. 83, *Glazunova* sonato op. 74, *Liadova* »Barcarole« op. 44, *Davidova-Sirota* »Am Springbrunnen«, *Glinke-Balakireva* »L' alouette« in *Balakireva* »Islamey Fantasie orientale«.

S knjižne mize in iz glasbene mape.

Novo izišle skladbe slovanskih komponistov (navedene z izvornim naslovom) so med drugimi: *César Cui*: Sonate pour Piano et Violon, op. 84., P. Jurgenson, Moskva (Rb. 2'50). — *Stanislaus Lipski*: Zwölf Lieder und Gesänge für eine Singstimme und Klavier, op. 9. Heft I—IV (à Mk. 2'70), Anton Piwarski & Co., Krakov. — *Bogumil Sykora*, op. 2: Drei Stücke: 1. Nocturne, 2. Romance, 3. Chanson triste. J. H. Zimmermann, Lipsko (à Mk. 1'20). — *J. Wihtol*, op. 29: 10 Chants populaires lettons pour Piano, Belaïeff, M. 1'40. — *Henryk Opieński*: Thème varié pour Piano. Op. 11. Vereinsverlag jung-polnischer Komponisten, Berlin, Albert Stahl. — *Suk*, op. 27.: Symphonie »Asrael«. Klavierauszug zu 4 Händen von Roman Veselý. Lipsko, Breitkopf & Härtel. (Mk. 6.—). — *Franz Drdla* op. 84.: Legende, op. 86. Novelette, op. 88, Guitarrero. (Za gosli in klavir). Mainz, B. Schott's Söhne. (à Mk. 1'50). — *S. Stojowski*, op. 13: Sonate in G. (za gosli in klavir) ibidem (Mk. 3.—). — *Balakirew*: Russia; poème symphonique. Čveteroročni klavirski izvleček. Lipsko. Jul. Heinr. Zimmermann (Mk. 5.—). — Isti: En Bohême; poème symphonique. Čveteroročni klavirski izvleček, ibidem (Mk. 4.—). — Isti: 1. Symphonie C-dur. Čveteroročni klavirski izvleček, ibidem (Mk. 8.—). — Isti: 2. Symphonie D-moll. Čveteroročni klavirski izvleček, ibidem (Mk. 6.—). — Isti: Musik zu Shakespeares Tragödie »König Lear«.

Čveteroročni klavirski izvleček, ibidem (Mk. 10.—). — Isti: Spanische Ouverture. Čveteroročni klavirski izvleček, ibidem (Mk. 6.—). — Isti: Chopin-Suite. Čveteroročni klavirski izvleček, ibidem (Mk. 6.—). (Od vseh teh del Belakireva so izšle tudi partiture in glasovi v isti založbi. — *Liapunow S.*, op. 12: Symphonie H-moll. Čveteroročni klavirski izvleček, ibidem (Mk. 8.—). — Isti: op. 16: Polonaise. Čveteroročni klavirski izvleček, ibidem (Mk. 3.—). — Isti: op. 37: Jélasova Vola; poème symphonique. Čveteroročni klavirski izvleček, ibidem (Mk. 3.—). *Tanéiew*, A. S. op. 12: Festlicher Marsch. Čveteroročni klavirski izvleček, ibidem (Mk. 1'50). — Isti: op. 14: Zweite Suite F-dur. Čveteroročni klavirski izvleček, ibidem (Mk. 5.—). — Isti: op. 21: Zweite Symphonie B-moll. Čveteroročni klavirski izvleček, ibidem (Mk. 8.—). — Isti: op. 31: Hamlet-Ouverture. Čveteroročni klavirski izvleček, ibidem (Mk. 4.—). (Tudi od navedenih skladb Liapunova in Tanejeva so izšle partiture in glasovi v isti založbi). — *Suk*, op. 31: Godalni kvartet št. 2, Berlin W. 50, N. Simrock. (Partitura Mk. 3.—, glasovi Mk. 6.—).

Novosti muzikalnega knjigotržtva (navedene z izvornim naslovom) so med drugimi: *James Huncker*: Chopin. The man and his music. Charles Scribners Sons, New York. — *Arnold Schering*: Musikalische Bildung und Erziehung zum musikalischen Hören. Leipzig, Quelle & Meyer (Mk. 1'25). — *H. Riemann*: Musikgeschichte in Beispielen. II. Teil. Nr. 55—116. (Mk. 3'50), Lipsko, A. Seemann. — *Bernhard Ziehn*: Fünf- und sechsstimmige Harmonien und ihre Anwendung. 800 Beispiele. (Tekst nemški in angleški). Berlin, Richard Kaun (Mk. 6.—) —

O novejši poljski orkestralni glasbi je prinesla nemška glasbena revija »Die Musik« (Berlin) v 22. številki članek izpod peresa *dr. A. Chybinskega*, posvečen manom rano umrlega Mladopoljaka *Mieczysława Karłowicza* (*1876 †1909). Z ustanovitvijo Warszavske Filharmonije 1900, je bil položen temelj samostojni novo-poljski orkestralni glasbi. Sicer se je orkester že leta 1909 razšel, knez-mecen *Łubomirski* je pa ustanovil še istega leta »Warszavski simfonski orkester« pod vodstvom skladatelja *Gregorja Fitelberga*. Početki poljske orkestralne glasbe segajo v 17. in 18. stoletje. Vsa ta dela pa so bila pod vplivom nemških klasikov in romantikov. Šele *Lad. Zelenskega* uvertura »V Tatri« je prvo čisto poljsko simfonično delo, poleg njega je *S. Noskowski* (†1909.) najboljši poljski komponist te dobe. Iz šole Noskowskega je po ustanovitvi Warszavske Filharmonije izšla cela vrsta mladih talentov, ki reprezentirajo danes mladopoljsko glasbeno generacijo. Poleg umrlega *Karłowicza* so to: *Gregor Fitelberg* *1879 najmarkantnejši »Mladopoljak«, *Ludomir Rożycki* *1883, *Karl Szymanowski*, *Henryk Opieński*, *Julij Wertheim*, *Mihael Rogowski*, *Boleslaw Wallek-Walewski*, *Evgen Morawsky*, komponistinja *Helena Lopuska* in *Pavel Rytel*. Tekom zadnjih 10 let so obogatili »Mladopoljaki« poljsko glasbeno literaturo za kakih 40 del.

O Chopinovi narodnosti je pisala znana poljska pianistinja *Wanda Landowska* v »Allgemeine Musik-Zeitung« (Berlin) št. 19 iz leta 1911. Pisateljica se obrača proti trditvi, da je Chopin takorekoč iz francoskih in poljskih elementov sestavljen genij, češ, da mu je bil oče Lothrinžan. Tako o narodnem čutu, kakor o narodnem ponosu pričajo lepe pisateljčine besede: »Aber wir sind nicht so teilbar. Wir sind es leider dreimal gewesen; das geschah gegen unseren Willen, und wir mussten still halten. Wir wollen hoffen, dass wir bei der Verteidigung unserer Genies mehr Glück haben werden, als bei der unseres heimatlichen Bodens«.

»Kleine Musikerbiographien«. Pod tem naslovom izdaja tvrdka Breitkopf & Härtel v Lipskem životopise vseh večjih skladateljev sedanosti in preteklosti. Dosedaj so izšli med drugimi: Brahms, Chopin, Liszt, Mendelssohn, Rubinstein, Schubert, Schumann, Wagner. Cena vsakemu zvezčiču M. 1.—.

Pod naslovom: »8 Variations sur un thème russe d' Abramitcheff« (Edit. Belaïeff) (M. 1'40) je izšla zanimiva skladba za klavir, v kateri obdeluje precej neznan temo

Abramičevo sedem najboljših ruskih modernih skladateljev: Rimskij-Korsakov, A. Winkler, Blumenfeld, Sokolov, Vihtol, Liadov in Glazunov.

O **Vítězslavu Nováku**, enem najbolj nadarjenih čeških skladateljev, je izšel v 22. številki revije »Die Musik« (Berlin) članek dr. *Jana Löwenbacha*. Novak in Jos. Suk, oba učenca Dvořáková, tvorita ono dvojico, ki stoji sedaj na čelu češke moderne, klavirske, komorne in simfonične glasbe. — Novak je bil rojen 1870. v Kamenicah. Že med gimnazijska leta (1881—89) segajo njegovi prvi kompozicijski poskusi. Po dokončani gimnaziji ga vidimo na praški juridični fakulteti, od koder pa kmalu presedla na filozofsko. Med tem se je pa tudi začel strožje baviti z glasbenimi študijami. V klavirju mu je bil učitelj Jos. Jiránek, v teoretičnih vedah Karl Knittl in Stecker, kateri slednji ga je priporočil tudi Dvořáku v kompozicijski razred. Dvořák je bil za Novákov razvoj največjega pomena, on je znal umiriti prekipevajočo nravo mladega glasbenega revolucionarja, ki pa pri tem ni izgubil svoje individualnosti. Tudi Brahms se je zavzel za mladega umetnika, in po njegovi zaslugi je dobil Novák v Simrocku svetovnega založnika. Sredi devetdesetih let je v svojih potovanjih med moravskimi in ogrskimi Slovaki odkril novo glasbeno ozemlje, polno izvirnih in raznovrstnih ritmov in eksotičnih harmonij. Njegova umetniška duša se je po teh zakladih takorekoč na novo oživila, in vse skladbe te dobe nosijo na sebi pečat slovaškega narodnega kolorita, med temi večji deli: uvertura »Maryša« in simfonska pesnitev »Na Tatri«. Zadnja njegova simfonična dela: »O večnem hrepenenju«, »Toman in gozdna vila«, »Serenada«, uvertura »Lady Godiva«, »Vihar« in najnovejši cikel »Pan« nam kažejo Nováka na višku ustvarjanja. Okrog njega se zbira cela vrsta mnogo obetajočih talentov, posebno od leta 1908, odkar je voditelj kompozicijske šole na praškem konservatoriju.

Umetnikov življenje in stremenje.

O **Ivanu Levarju**, ki je absolviriral letos Akademijo za glasbo in upodabljačo umetnost, je prinesel Neues Wiener Abendblatt z dne 11. junija t. l., št. 159 sledečo pohvalno oceno: »Ivan Levar, schon von früheren Jahren her bekannt, bot als Figaro die reifste, ausgefeilteste Leistung beider Vorstellungen. Sein Bass spricht leicht an, klingt fast immer frei und voll, sein Spiel ist lebendig und nicht ohne wirklichen Humor.« —

Spominsko ploščo muzikologu Kuhaču so 5. julija odkrili na njegovi rojstni hiši v Osjeku.

Med svojimi beležkami o **Carusu** (Der Merker, II/25, 1015 sl.), v katerih karakterizuje *Rihard Specht* tega mojstrapsevca, se nahaja sledeči izvrstni stavek: Ein Grandseigneur der Kunst. Einer von denen, die ihr die reichsten Ehren erobern. Aber weitergebracht wird die Kunst nicht durch ihre Grandseigneurs, sondern durch ihre Zigeuner. Er erfüllt die höchste Ahnung — sie bringen das Ungeahnte«.

Profesorji Fuchs, Grädener in Sturm na Akademiji za glasbo in upodabljačo umetnost na Dunaju so prosili za umirovljenje.

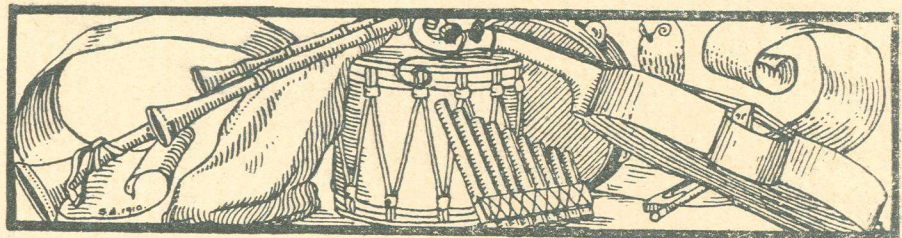
Pianist Emil Sauer je bil imenovan častnikom častne legije v Parizu. Za Lisztom in Rubinsteinom je Sauer tretji klavirski virtuoz, ki ga je odlikovala francoska vlada na ta način.

Jindřich Káan z Albéstu, ravnatelj praškega konservatorija, je dovršil dne 29. maja t. l. 60. leto. O tej priliki se spominja »Hudební Revue« (Praga) njega in njegovega delovanja v člančiču, ki ga je spisal prof. *Karl Hoffmeister*. (Sešitek 9. tek. letnika.)

Marija Ivanovna Gorlenko-Dolina, znamenita ruska pevka, ki je pred približno 9 leti koncertirala tudi v Ljubljani z velikim uspehom, je praznovala 25-letnico svojega umetniškega delovanja. V proslavo njenega jubileja so priredili v Peterburgu slavnostni koncert in banket. Društvo ljubiteljev umetnosti je izdalo ob tej priliki posebno knjigo, posvečeno umetnici in njenemu delovanju.

Novi grobovi. V Zagrebu je umrl *Vatroslav Kolander*, profesor glasbe in dolgoletni izborni organist tamošnje stolice. Od leta 1876—1881 je poučeval hkratu klavir na Hrv. Zem. Glasb. Zavodu, od leta 1881 je vodil privatno klavirsko šolo in izvežbal precejšnje število dobrih pianistov. Kolander je bil tudi skladatelj cerkvenih in svetnih skladb.

Profesor *Artur Smolian*, znani glasbeni pisatelj in kritik v Lipskem, je umrl, 55 let star. Smolian je bil recenzent časnika »Leipziger Nachrichten«.

Pêle-mêle.

Anton Aškerc ni več med nami!

Dne 10. junija t. l. je umrl narodu največji epik. Pred dvanajstimi leti sem izdal knjigo o njegovem pesniškem delovanju. Spisal sem jo, ne da bi poznal pesnika osebno. Kako jasna in odkritosrčna pa je bila njegova Muza! Še danes, po dolgoletnem, intimno-prijateljskem občevanju, smem reči: Njegov duševni portret je bil zadet. O njegovi osebi pa, o njegovem življenju, o njegovem prijateljskem in družabnem občevanju, o njegovem svetovnem naziranju in njegovih osebnih mislih, čuvstvih in stremljenjih takrat nisem pisal, nisem mogel pisati. In sedaj, ko sem ga tudi kot človeka, kakor mislim, do cela spoznal in bi mogel razodeti mnogo, celo več, kakor bi bilo marsikateremu literatu iz tega in iz onega tabora prijetno, — sedaj mi vzame globoka žalost nad nenadno bridko izgubo tega značajnega prijatelja pero izpod roke. »Ich hatt' einen Kameraden, einen bessern findst du nit.«

Umrli je uredniku nepozabni, zvesti, vedno uslužni prijatelj. Ne bova se več sprehajala po Dunajski cesti do križa, kakor neštetokrat za mojega bivanja v kranjski metropoli! Ne bova več vsak dan sedela ob isti mizi v kavarni in gostilni, skoraj vedno v pogovoru o literaturi in umetnosti! Ne bova več skupaj posluškovala čudovito pljuskanje oceana, vtopljenja v nepopisljivo lepoto morskih barv ob opatijski obali! Ne bova več!

A kaj briga navsezadnje največji epik in dragi pobratim urednikov naš list? Več, kakor slutijo naši čitatelji. Z Aškercem je umrl mož, ki je bil našemu listu od začetka ne samo naklonjen, ampak dostikrat pomočna podpora. Za časa, ko je on urejeval »Ljubljanski Zvon«, je prinašala ta revija točno o vsaki številki »N. A.« več ali manj obširno oceno. Omogočil je to Aškerc s tem, da je nesel osebno vsako številko dotičnemu kritiku na dom ter ga vsakokrat osebno prosil za točno poročilo. Ko je Aškerc, moralno prisiljen, od uredništva odstopil, so prišli »N. A.« večinoma le na indeks novosti na platnicah! Šele v zadnjih par letih se spominja »Lj. Zvon« zopet našega lista... Zlasti v prejšnjih časih smo imeli večkrat dobre pesmi slovenskih skladateljev z nemškimi teksti na razpolago. Aškerc nam jih je iz samega prijateljstva rad prevajal... Leta 1902 (v 5. številki) smo razpisali tri nagrade, med temi eno za kompozicijo pesmi »Poslednja noč«, kakor mi znano, s srčno krvjo napisane pesmi, ki jo je bil Aškerc posvetil »N. A.« v omenjeno

svrhu in nam izročil v prvi natis . . . Iz samega interesa sem svojčas, ko sem še bival v Ljubljani, bral in korigiral korekture ne samo takrat izhajajočih Aškerčevih knjig, temveč tudi pogostoma one »Ljubljanskega Zvona«. Ko smo začeli z izdajanjem glasbeno-literarne priloge, je bil Aškerc takoj pripravljen, pomagati pri popravljanju krtačnih odtiskov. Ta posel je izvrševal nesebično do konca lanskega letnika. Le očitornega stavka v nonpareillu, ki smo ga pa obdržali le še za listnico uredništva, ni hotel brati. Vso to prijateljsko pomoč in podporo, ki jo je pokojnik podeloval našemu listu, moramo dvojno ceniti, ker pesnik absolutno ni bil muzikalen in je imel celo nekako antipatijo ali vsaj hladnost napram glasbi. Nič žalega mu torej Glasbena Matica ni mogla storiti, če je velikemu možu odrekla zadnjo čast, ki je drugim, pač manj zaslužnim članom ne odreka.

A vendar vzhajajo ob spominu na Aškerčevo zadnjo pot nezanosno trpke misli in čuvstva! Tihi delavec dela pri nas le za posmrtno življenje. Onkraj groba! Ah, to je kaj drugega! Tedaj dobijo ljudje šele pravo »distanco«! In tedaj počaste svoje može na vse plebejcem dostopne načine! Zlasti en dan, na dan pogreba! Kako ostudna tragikomedija se je odigrala ob Aškerčevi smrti za pazljivega opazovalca! Ne govorim tu o njegovih nasprotnikih, ki so ostali tudi po smrti tega moža dosledni. A neopaženi, zaničevani, zasmehovani, zavračani in duševno umorjeni pesnik je bil, kakor hitro je bil mrtev in nikomur ni bil več na poti, »predmet srčnih ovacij«, bi pisali žurnalistje. Post festum seveda! Aškerc ni kričal urbi et orbi: Poglejte me! Tak sem jaz in tako je moje delo! Sam seboj je bil odnekdaj in je ostal, kakor vsakdo, ki izvablja le redko v sanjavih, blagoslovljenih nočeh ali ob jasnih solčnih dneh svoje melodije iz violinskih strun, pravzaprav iz globočine svojega srca, in ki ne drobi na boben ali trobi svojo slavo fortissimo med mali in omejeni naš svet! »Einsam durch die Mitwelt geht mit flammender Stirne der Poet« . . . Grdo so postopali z živim človekom. Ali mislite res, da ste s cveticami, črnimi zavesami in preprogami, razsvetljenimi ulicami, lovorimi vencami itd., s katerimi ste počastili mrtvo truplo, poravnali ves svoj neizmerno veliki duševni dolg; poplačali tisoč ur preganjanja, zatiranja, preziranja, žalenja? . . .

Sezite po evangelij sv. Matevža in berite poglavje 23. verz 29. do 33. ter premišljajte resno o njem: »Gorje vam, pismarji in farizeji, hinavci! da zidate prorokom grobe in lepšate pravičnim nagrobne spomenike in pravite: Da smo živeli v dneh očetov svojih, ne bi bili ž njimi deležni krvi prorokov. Tako pričate sami zoper sebe, da ste sinovi teh, ki so morili proroke. Napolnite le tudi vi mero očetov svojih«!

Krek

Čudna izjava skladatelja Parme in ravnateljstva Slov. Dež. Gledišča v Ljubljani. K notici, objavljeni pod tem naslovom, (N. A. XI/15) smo prejeli in objavljamo radi sledeče pismo: »Slavno uredništvo »Novih Akordov«! Z ozirom na Vašo notico v št. 1—2 priloge »Novih Akordov« pod poglavjem »Pêle-mêle«, ki se tiče izjave v »Slovenskem Narodu« št. 37. t. l., izjavljava sledeče: V citiranem stavku: »Gospod Parma je edini slovenski skladatelj, ki . . .« itd., je izostala besedica »operetni«, tako, da bi se moral po najinem dogovoru glasiti ves stavek tako-le: Gospod Parma je edini slovenski o p e r e t n i skladatelj, ki . . . itd. Ako bi se bil ta stavek objavil v tej obliki, bi bilo vsako nespornostno odpadlo. Bivši ravnatelj gledališča je tudi nameraval takoj ta »lapsus calami« popraviti, a se njegov popravek, ki ga je doposlal uredništvu »Sl. Naroda«, žal, ni natisnil. Iz povedanega je razvidno, da nista podpisanca nikakor imela namena, komurkoli očitati kakoršnekoli nedostatnosti gledé delovanja na glasbenem polju. Kar se tiče opazke gledé »edino merodajne kritike skladateljeve«, pa je jasno, da je mislil skladatelj pri tem edino le na kvaliteto uprizoritve operete, ne pa na muzikalno vsebino in vrednost lastnega dela. S prošnjo, da blagovolite to izjavo objaviti, beleživa se z odličnim

spoštovanjem Fran Govékar m. p., Viktor Parma m. p.«. K temu razjasnilu si usojamo le dostaviti, da se vjema inkriminirani stavek v sedanji stilizaciji gotovo z resnico, da pa je vspricho uvrstitve izostale besede »operetni« nadaljujoči relativni stavek: »ki piše in tudi instrumentira do cela sam svoje kompozicije« čisto odveč, ker živečega operetnega skladatelja razun Parme sploh nimamo. Najmanj pa je bilo potrebno, konstatirati, da »piše« g. Parma svoje skladbe sam. Ali pa ima naše občinstvo res še tako kruto laičnih nazorov o komponiranju kakor za Slomškovih časov? Tako pesimistični pa vendar nočemo biti.

Glasbeni Matici v Ljubljani so darovali dediči pok. Josipa Gorupa vit. Slavinskega v počastitev njegovega spomina 500 K.

Nove orgle, delo g. *Derniča*, so dobili v Trvižu pri Pazinu. Orgle imajo 2 manuala in 15 registrov.

Pri mednarodnem tekmovanju v Parizu, ki se je vršilo o binkoštih t. l., (glej »N. A.« X/61), je dobilo Pevsko Društvo Praških Učiteljev v Pragi prvo nagrado. Druga nagrada se je priznala ex aequo istemu društvu in pevskega društva »Nadaud« iz Roubaix.

»Aerophor«, zanimiv aparat za pihala, je iznašel flavtist *Samuels* v Schwerinu. Omogočil bo namreč za vsa pihala nepretrgan dotok zraka, vsled česar se bodo na pihalih izvajale lahko dolge melodične fraze »v eni sapi«, in odpade ves napor pihalcev.

Nova iznajdba za godala. Gojenec praškega konservatorija dr. phil. *Thomachtik* je iznašel napravo, ki omogočuje ojačiti glas godal do trojne jakosti. Ministerstvo za javna dela je dalo iznajditelju na razpolago delavnico v obrtno-pospeševalnem zavodu. Iznajdbo bodo menda prvič uporabili v javnosti jeseni.

O šolskem petju je predaval pri kurzu dunajskih ljudskih učiteljev in učiteljic meseca septembra l. l. ravnatelj seminarja za šolsko petje v Berlinu *Maks Battke*. Podoben kurz se je vršil z nemškimi učitelji v Pragi, od 2. do 28. oktobra pa s češkimi učitelji istotam. Pri poslednjem kurzu je bil tolmač prof. *Spilka* s praškega konservatorija, učenec Battkejev.

Prva znamenita komponistinja. Doslej je v občje veljalo: mulier taceat in musica, dasi mnogo žensk melodije šiva. Richard Specht poroča v reviji »Der Merker« II/30/1213 sl. o komponistnji, Angležanki *Ethel Smyth*, ki je zapustila dom in sorodnike, da se posveti glasbi, in koje opero »Les naufrageurs« priznavajo celo resno misleči strokovnjaki.

Kubelikova plaketa. Na razstavi v salonu 1911 je »Societe Nationale des Beaux Artes«, v Parizu razstavila tri plakete glasbenikov *Henrika Kautscha*, med njimi tudi plaketo češkega goslača *Jana Kubelika*, ki kaže na averzu umetnikov portret, na reverzu pa prizor, ko igra Orfej živalim. To plaketo je modeliral in posvetil umetnik Kubeliku za njegovo 30 letnico. Plaketa je reproducirana v 1. številki tekočega letnika »Neue Musik-Zeitung« (Stuttgart — Leipzig).

O »Klaviolini«, izumu Slovenca *Ludovika Bajdeta*, je objavil »Slovenec« *) v številki 265 z dné 18. novembra t. l. podlistek, ki ga je spisal A. S. (Anton Svetek). Po pisčevi sodbi zelo efektno glasbilo je tako-le sestavljeno: Na lesenem stojalu sloni violina, viola ali violončelo, opremljena s samo eno, seveda podaljšano struno na podaljšanem držalu. Nad struno so tipke v velikem obsegu kakor na klavirju, s katerimi se pritiska na struno. Ta zazveni, če se preko nje povleče navaden lok. Spodaj pa je pritrjen tremulator, ki nadomestuje tremolo roke.

*) Iznajditelja smo povabili dné 28. januarja t. l., naj nam napiše izviren informativen članek o svoji iznajdbi, njeni sestavi in uporabi. Odgovora ni bilo. Razpečevalni duh je velik, kaj ne da? Slovenci imenujemo tako postopanje »skromnost«; drugod imajo čisto druge označbe zanj. »Laisser faire auciel«, je z zlatimi črkami zapisano nad vhodom v slovensko deželo!

Kdor torej pozna tipke, potrebuje jedva 14 dni vaje, da zna na klaviolini izvajati kose, katere more goslač igrati komaj v 2 ali 3 letih, pa še takrat slabo. Ton te klavioline nikakor ni trd, kakor bi kdo sumil, nego povsem enoličen s tonom gosli. Distoniranje je izključeno. Slednjič pa je vse skupaj lahko prenesljivo, ker tehta glasbilo komaj 12 kg.

Družba Prijateljev Glasbe (Gesellschaft der Musikfreunde) na Dunaju bo praznovala decembra t. l. svojo stoletnico. Za slavnostni teden od 30. novembra do 7. decembra name ravajo prirediti tri velike koncerte in sicer 1. decembra ob pol 1 uri popoldne Beethovnovi »Missa solemnis«, 4. decembra Goldmarckovo Es dur- in Schubertovo C dur-simfonijo; med simfonijama bo igral Eugen d' Albert Brahmsov klavirski koncert B-dur. Za tretji koncert se pripravlja ena Bachovih kantat, 9. simfonija Brucknerjeva in prizori iz »Parsifala«. 2. decembra zvečer se bodo igrala dela komorne glasbe in sicer od Mozarta, Haydna in Beethovna. Kot dirigent se imenuje dvorni kapelnik Franc Schalk. Solistje so: za petje: Adda Noordewier-Reddingius, Adrienne Kraus-Osborne, dr. Feliks pl. Kraus, Feliks Senius, R. Mayr in E. Schmedes; za komorno glasbo: Arnold Rosé, R. Baumgaertel, Fr. Buxbaum in H. Thaten. Dalje sodelujejo Dunajski Filharmoniki, Dunajski Glasbeniki in Dunajsko Koncertno Društvo. Zbore bo pelo pevsko društvo Družbe Prijateljev Glasbe.

Koncert Glasbene Matice, ki se je vršil dne 14. januarja 1912 je imel na naslovni strani svojih programnih knjižic med drugim sledečo razporedbo:

KONCERT

pod vodstvom koncertnega vodje g. M. Hubada. Sodelujejo: gospa Pavla Lovšetova, koncertna pevka (sopran). Orkester »Slovenske Filharmonije«. Pevski zbor »Glasb. Matice«.

VSPORED:

1. Anton Lajovic:	a) Capriccio	} Svira orkester »Slov. Filhar«.
	b) Andante	
- i. t. d.

Tej naslovni strani dobesedno enako besedilo so imeli plakati. V reklamni notici v Slov. Narodu z dne 4. januarja 1912 pa sem med drugim čital sledeče: »Ti dve skladbi (namreč »Capriccio« in »Andante«) sta se v koncertih Glasbene Matice prvokrat izvajale v dneh 12. in 20. marca 1904 z vojaškim orkestrom v Narodnem Domu pod vodstvom g. Hubada. Sedaj jih bo izvajal tretjič orkester Slov. Filharmonije. Razven v koncertih Glasbene Matice se ti dve skladbi še nista nikdar izvajali.« etc.

Kaj je skupnega vsem tem trem: reklamni notici, plakatom in programnem besedilu? Veže jih eno: v programnem in plakatovem besedilu je Talich degradiran pod Lovšetovo, pod orkester in pod pevski zbor, ni imenovan med sodelujočimi, temveč je dobesedno potisnjen v kot; v reklamni notici pa je naravnost ignoriran.

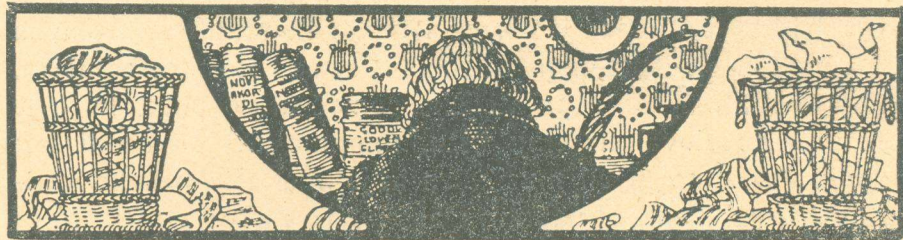
Ali je to samo slučaj?! Ali pa je namen?!

Jaz, ki sem, žal, močno pesimistične nature, slutim namen, (da, skoro sem o njem prepričan), in žal mi je, da se pri tako resnem institutu vporablja tako malenkostna in tako nizkotna sredstva!

A. L.

Nov aparat za pomnoževanje not. Basist **Roderih Baß** je izumitelj zelo pripravnega in ročnega aparata za kopiranje not pod imenom »Velox«. Aparat se dobiva v raznih velikostih in stane 10 oziroma 8 K, v žepni obliki 5 K. Tvrdba Theyer & Hardtmuth, Dunaj, I. Kärntnerstraße 9, razpečava aparat in dobavlja tudi potrebni papir, svinčnik in Karbon-papir.

3791 koračnic! Vsled natečaja berlinskega tednika »Die Woche« za najboljše vojaške koračnice je došlo uredništvu 3791 skladb. Nagrade so dobili kons. ravnatelj Hans *Ailboud*, kr. gl. ravnatelj Fritz *Brase*, kapelnik Karl *Zimmer* in skladatelj Bruno *Garlepp*, vsi iz Berlina.

Listnica uredništva.

Vse nestalne cenj. dopisnike in skladatelje, zlasti pa one gg. avtorje, ki si želé presoje vposlanih, a ne sprejetih skladb, prosimo, da nam blagovolijo naznaniti vselej kako šifro ali psevdonim, pod katerim jim moremo odgovoriti v listnici. Na vprašanja, katerih predmet utegne zanimati tudi širše kroge, odgovarjamo izključno le v listnici. — Č. g. poročevalce uljudno opozarjamo, da moramo rokopise najpozneje do 8. prejšnjega meseca imeti v rokah.

Stalne glasbene poročevalce za slovanske prireditve v Gorici, Novem mestu, v Belemgradu in v Sofiji iščejo »N. A«. Pogoje naznanja na zahtevo uredništvo našega lista.

»Tihanjski« v Obrovju. Poslali ste nam 4 mešane zборе: »Prava ljubav«, »Lilija«, »Le plakaj« in »Tiho padajo snežinke«... Vse lepo, vse dobro! Nič hib in nič grehov zoper tabulaturu. A ne zamerite! Pri vsej tej »Pravi ljubavi« bi skoraj »Liliji« svetovali »Le plakaj!«, kajti zadremali smo skoraj, tako »Tiho padajo snežinke«... Dobra, poštna glasba, a glasba brez kosti, brez mišic in brez krvi, glasba slična mehkužcem! Premehko je vse in preenolično, prebledo in brezbarvno, kakor kozarec vode. Prosili bi Vas za kupico rujnega vina! Pred vsem bi Vas pa opozorili, da so Vaše skladbe vse ubrane na en ton: na cerkveni ton, ki se posvetnim skladbam absolutno ne podaja. Upamo, da Vas s to odkritosrčno sodbo ne razžalimo, česar bi že radi tega ne hoteli storiti, ker se vidi, da kaj znate, in da bi Vas to Vaše znanje, primerno uporabljeno, dovajalo gotovo do prav vspešnega kompozitorskega delovanja. Da razvidite, da je naše mnenje pošteno, — dasi seveda ne nezmotljivo, — se izjavljamo pripravljene, objaviti »Pravo ljubav«, če tudi smo uverjeni, da to ni »Prava ljubav.« Druge skladbe so Vam na razpolago.

»Šoli za mojstre« na C. kr. Akademiji za glasbo in upodabljajočo umetnost na Dunaju (prejšnjem konservatoriju) vodita prof. L. *Godowsky* (klavir) in prof. Otokar *Ševčik* (gosli). Statute teh šol dobite od pisarne omenjenega zavoda Dunaj III, Lothringerstrasse 14 za 20 v, prospekte pa brezplačno.

Valček »Domotožje« je absolutno neporaben. Rokopisov ne vračamo, če ni priložena poštnina. Ako bi se Vam zdelo potrebno, nam še kaj poslati, tedaj blagovolite pošiljatev zadostno frankovati, da nam ni treba plačati globe.

F. Z. organist v Lj. »O polnoči« ni porabna za tisk. Manjka Vam predstudij v tonoslovju in harmonijoslovju. Skladba je taka, da se tudi popraviti ne da. Ista Vam je na razpolago.

F. C. v K. Preveč Vam prinašajo »N. A.« o nemški glasbi in premalo o italjanski? Pišite Vi o zadnji! Prosto Vam! Samo na to Vas opozarjamo, da nosi sedanja italjanska glasba v obče — izjeme potrjujejo le pravilo, — vse znake dekadence na sebi. Zlasti ona zadovoljnost res talentiranih komponistov z enim vspehom in ono leno fruktificiranje tega vspeha pri sledečih, slabotnih delih! *Grillparzer* sicer ni naš prijatelj, a s sledečim izrekom se v obče vjemamo: »Die südlichen Völker (tu misli na Italjane in Špance) werden sich nie mehr erheben. Das kommt daher, dass die neuere Kultur einen nördlichen Charakter angenommen hat, und der ist: A u s d a u e r.« Vidite! Ne le iz golj umetniških nagibov, temveč tudi z ozirom na vzgojevalni moment se pečamo temeljiteje z nemško kakor z laško glasbo. Morda nas pa Vaša izvajanja prepričajo, da nimamo prav!

»Vitanjski« v Obrovju. V obče velja glede Vaših skladb »Njoj«, »Detetu«, »Noč na Kupi« in »Ptičku« isto, kar smo odgovorili »Tihanjskemu« (prim. gori). Značilna za te Vaše skladbe pa je posebno začetna melodija oziroma perioda (to velja zlasti za pesem »Njoj« in za zbor »Noé na Kupi«), ki priča, da imate marsikak lep domislek, ki ga pa ne zasledujete in izdelujete, temveč zapadate v nadaljevanju v precej plitvo blebetanje, ki škoduje celotnemu vtisku. Ojunačite se in osvobodite se naravnega, a prevelikega vpliva cerkvene glasbe in dajte posvetni, kar ji gre, pred vsem potrebni temperament! Poklon!

Vsebina: *Hinko Druzovič*: Vtiski iz Berlina. Črtica o glasbeno-pedagoškem gibanju. — Koncerti. — Muzikalne in književne novosti. — Gledišče. — Glasbena društva. — Slovenski glasbeni svet. — Naše skladbe. — Izza tujih odrov. — Odmevi iz koncertne dvorane. — S knjižne mize in iz glasbene mape. — Umetnikov življenje in stremljenje. — Pêle-mêle. — Listnica uredništva.